

LÆREPLANER

FOR KATOLSKE SKOLER I NORGE

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME – SKOLEKONTORET

2017

LÆREPLANER

FOR KATOLSKE SKOLER I NORGE

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME – SKOLEKONTORET

2017

Oslo katolske bispedømme (OKB)
Skolekontoret
Nygårdsgaten 124
5008 Bergen
www.katolsk.no/skoler

Innhold

Forord	7
Generell læreplan for katolske skoler i Norge	9
 Planer i Kristendoms kunnskap	
Læreplan for katolske grunnskoler	27
Innledning	28
Kompetansemål etter 4. årstrinn	40
Kompetansemål etter 7. årstrinn	44
Kompetansemål etter 10. årstrinn	49
 Læreplan for katolsk videregående skole, VG1 og VG2.....	55
 Stillingsbeskrivelse for skoleprester ved katolske skoler	63

Forord

Læreplanen er en forskrift som i henhold til norsk lov og kirkelige bestemmelser danner et forpliktende grunnlag for skolens arbeid, både i forhold til de enkelte fag og skolens generelle virke. Læreplanene er formulert med kompetansemål etter bestemte årstrinn. De ulike læreplanene skal sees i sammenheng og danne ramme for opplæringen og de konkrete planer som legges lokalt.

Følgelig må læreplaner for katolske skoler være godkjent både av Utdanningsdirektoratet og av biskopen for å kunne anvendes. Ideelt kunne vi gjerne hatt fullstendige læreplaner i samtlige fag.

Universell katolsk kirkerett (CiC Can. 806 § 2) krever at katolske skoler skal holde «minst samme akademiske nivå som de andre skolene i området». I alle land som har et utviklet skolesystem er det derfor naturlig for de katolske skole- ne å legge seg nær opp til det offentlige skoleverket.

Norge har et høyt utviklet og godt skolesystem og de offentlige læreplanene danner et godt grunnlag også for oss. Egne fagplaner i hvert enkelt fag er derfor ikke påkrevd.

Men det er viktig at vi har en generell læreplan som setter rammer for katolske skoler. Læreplanens generelle del utdype skolens formål, angir overordnede mål for opplæringen og inneholder skolens verdimeslige, kulturelle og kunnskapsmessige grunnlag. I forhold til kommunale skoler, kan dette virke både utvidende og avgrensende. Kirkens menneskesyn og kunnskapssyn og Kirkens mål for menneskets liv og opplæring har gjennomslag i vår generelle læreplan og derved også i hvert enkelt fag. Den enkelte fagplan må leses i lys av den generelle læreplan.

Fagplanen for Kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE faget) er imidlertid ikke tilfredsstillende for oss og katolske skoler har derfor egen plan for Kristendoms-kunnskap.

Fylkeskommunale videregående skoler har ikke fellesfag (obligatorisk fag) for religion eller etikk i Vg1 og Vg2. Hos oss er dette viktig og vi har derfor Kristendoms-kunnskap som fellesfag med egen fagplan. Derimot benytter vi offentlige læreplanen i Religion og etikk i Vg3.

Læreplanene gir elevene rettigheter og er en viktig forutsetning for skolens godkjenning og rett til offentlige tilskudd. Friskoleloven fordrer at våre skoler skal ha et særpreg som medfører en merkbar forskjell fra en offentlig skole, men samtidig skal opplæringen være jevn god med offentlige skoler. Med samarbeid mellom de ulike parter i skolen, gode lærere og fornuftig ledelse og tilsyn av skolen er det mulig å finne en riktig balanse mellom de ulike forventninger.

Presten har en avgjørende funksjon gjennom hele Kirkens tradisjon. Vår skoler har derfor en skoleprest som skal medvirke til at skolen arbeider i henhold til sine mål. Situasjonen er imidlertid ulik fra skole til skole og skoleprestens funksjon må drøftes ved den enkelte skole. Likevel har vi valgt å ta med en stillingsbeskrivelse for skoleprester i dette heftet.

Bergen, februar 2017

Gjermund Høgh, skoleråd i OKB

Katolske skoler i Norge

Grunnskoler:

St. Franciskus skole
Kirkebakken 14
4836 Arendal
Tel: 37 00 06 00
kontor@stfx.no

St. Eystein skole
Hernesveien 22B
8003 Bodo
Tel: 75 80 01 68
skolen@steystein.no

St. Paul skole
Christies gate 16
5015 Bergen
Tel: 55 21 59 00
skolen@stpaul.no

St. Sunniva skole
Akersveien 4
0177 Oslo
Tel: 23 29 25 00
post@stsunniva.no

Videregående skole:

St. Paul gymnas
Nygårdsgt. 124
5008 Bergen
Tel: 55 21 59 30
gymnas@stpaul.no

LÆREPLAN FOR DE KATOLSKE SKOLENE I NORGE

GENERELL DEL

Godkjent av
biskop dr. Gerhard Schwenzer SSCC
13. mai 1997

Godkjent av
DET KONGELIGE KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENTET
12. februar 1999

Med endring/tillegg godkjent av biskopen og departementet per 09.10.2001.

Justert i forhold til *Kunnskapsløftet* fra august 2006,
endringene godkjent av Utdanningsdirektoratet 18.01.2007.

INNLEDNING

**«Jesus gikk fram i alder og visdom
og var til glede for Gud og mennesker.» (Lukas 2,52)**

I dette sitat fra Lukasevangeliet, fra fortellingen om da Jesus som 12 åring stod frem i tempelet, ligger et pedagogisk program for katolsk oppdragelse og opplæring. Den peker på en firfoldig utvikling av mennesket; **det fysiske, det intellektuelle, det religiøse og det sosiale menneske.**

Ut fra dette grunnlaget har Kirken gjennom alle tider vært engasjert i undervisning. Skiftende tider og skiftende samfunn gir ulike forutsetninger og reiser endrede utfordringer til oppdragelsens og opplæringens innhold og metode, men dens mål er alltid som beskrevet i Paulus' brev til menigheten i Efesus, 4,23–24: «Dere må bli fornyet i sjel og sinn og kle dere i det nye menneske, det som er skapt etter Guds bilde til et liv i rettferd og hellighet etter sannheten.»

FORHOLDET TIL OFFENTLIGE LÆREPLANERS GENERELLE DEL

Den generelle delen av læreplan for offentlige skoler setter på en god måte undervisning inn i en sammenheng. De katolske skoler vil derfor ikke trekke noe fra i dette dokumentet.

I katolsk tradisjon er det imidlertid viktig å se mennesket som helhet tydeligere enn det kommer fram gjennom det offentlige læreplanverket. For oss er tro og liv, og tro og kultur, tettere knyttet til hverandre, og den religiøse dimensjonen er mer avgjørende.

Vi vil også legge mer vekt på foreldrenes ansvar for oppdragelsen av sine barn, og understreke foreldrenes rett å søke hjelp av Kirken til en fullstendig oppdragelse.

Denne generelle del av læreplanen for katolske skoler i Norge er derfor ikke en erstatning av den generelle del av den offentlig læreplanen, men en utvidelse av denne. I de katolske skolene i Norge skal den generelle delen av læreplanen, og derved alle fagplanene for de offentlige skolene, leses i lys av denne generelle læreplanen.

Det som er uttrykt her, gjelder tilsvarende den del av offentlig læreplanverk som kalles «*Prinsipper for opplæringen*».

EN KORT OPPSUMMERING AV DENNE LÆREPLANEN

En katolsk skole har Kristus i sentrum og finner et pedagogisk program i fortellingen fra Lukas 2,52, hvor Jesus som 12-åring stod fram i tempelet: «*Og Jesus gikk fram i alder og visdom og var til glede for Gud og mennesker.*» Fortellingen peker på utvikling av fire sider av mennesket: det fysiske, det intellektuelle, det religiøse og det sosiale menneske.

Slik arbeider en katolsk skole med utviklingen av hele mennesket for øye. Dette er et mål som først blir fullt ut virkeliggjort i samfunnet med Gud, men veien mot dette målet går gjennom et sant og fullstendig menneskelig liv. Kristen, katolsk oppdragelse er således ikke en dimensjon ved siden av en verdslig oppdragelse, men et omfattende begrep som også inkluderer den verdslige oppdragelsen.

For at en katolsk skole skal nærme seg sine mål, er den ikke så avhengig av fagplaner og metodikk som av de mennesker som arbeider der. Katolske skoler (det finnes nær 170.000 av dem spredd over hele verden) tar derfor normalt farge av de offentlige skoler i området. Om en skole ikke oppfyller de allmenne forventinger til skoler og ikke kan regnes som en god skole i sitt område, vil den heller ikke kunne regnes som en god katolsk skole.

Katolske skoler varierer i organisering og arbeidsmåter, men vil alltid legge vekt på et skolemiljø som fremmer elevenes utvikling i retning av deres endelige mål. Avgjørende for en katolsk skole er det *miljøet* og den *atmosfæren* som preger skolen.

KRISTEN OPPDRAGELSE

Oppdragelse og opplæring skal ha helliggjørelsen av mennesket som lang-siktig mål, slik som det er formulert av Thomas Aquinas (1226–1274) og gjentatt av Det annet Vatikankonsil: «Den sanne oppdragelse ser det som sin oppgave å danne den menneskelige personlighet med dens endelige mål for øye. ... Å nå fullkommenheten, å bli delaktige i Guds overnaturlige vesen.» (*«Den kristne oppdragelse», nr. 1*)

Det er katolsk livsoppfatning at mennesket ikke er en statisk, men en dynamisk skapning. Som det uttrykkes av Cicero (106–43 f. Kr.): «Det er menneskets oppgave å bli menneske.» Å bli menneske er å utvikle seg i retning av det fullkomne mennesket, Jesus Kristus.

Menneskene lever i spenningsfeltet mellom å være skapt i Guds bilde (1. Mos. 1,27) og å ha falt i synd (1. Mos. 3) og slik skadet sin gudlighet. Men det er ikke slik at menneskene statisk er enten gode eller onde, de er på vei – fortrinnsvis mot det gode.

Det er den katolske skoles oppgave å være en bidragsyter i denne utvikling av mennesket mot dets endelige mål. Veien til fullkommenheten går gjennom et sant og fullstendig menneskelig liv.

Kristen oppdragelse er således ikke en dimensjon ved siden av en verdslig oppdragelse, men snarere et omfattende begrep som også inneslutter den verdslige oppdragelse i seg. Den ekte kristne og det karakterfaste, livsdugelige menneske har samme opphav.

OPPDRADELSE – FORELDRENE HAR HOVEDANSVARET

Opgaven å oppdra barn, springer ut fra foreldrenes kall til å ha del i Guds skapergjerning. Det annet Vatikankonsil uttalte om dette i erklæringen «*Den kristne oppdragelse*», nr. 3:

«Foreldrene, som har skjenket sine barn livet, har den alvorlige forpliktelse å oppdra dem, og som følge av dette må de betraktes som barnas første og viktigste oppdragere. Foreldrenes oppdragerfunksjon er så betydningsfull, at den vanskelig kan erstattes, hvor den måtte mangle. For det er foreldrenes oppgave i familien å skape en atmosfære, som er preget av fromhet og kjærlighet til Gud og mennesker, og som begunstiger barnas helhetlige oppdragelse, personlig og menneskelig. Slik blir familien den første skole i de sosiale dyder, som intet samfunn kan unnvære.»

Familien er det første, men ikke det eneste og den utelukker ikke andre oppdragelsesfelleskap. Menneskets sosiale dimensjon, borgerlig og kirkelig sett, krever en mer omfattende innsats hvor ulike oppdragelsesinstanser skal samarbeide. Slike instanser er alle nødvendige, men må arbeide

i henhold til egen kompetanse og i respekt for foreldrenes grunnleggende oppdragermandat.

OPPDRADELSE – HJELP AV KIRKEN

Når Kirken søker å vekke og praktisere en øm og energisk omsorg for hvert barn som er kommet til verden, utfører den en fundamental oppgave. Kirken er jo kallet til å forkynne og på ny minne om Kristi bud, da han satte barnet i sentrum av Guds rike: «**La de små barn komme til meg, og hindre dem ikke! For Guds rike hører slike til.**» (Lukas 18,16)

«Kirken har derfor plikt til å hjelpe foreldre på enhver mulig måte i oppdragelsen av barna. Foreldrene har en ukrenkelig rett til å betro sine barn til det kirkelige fellesskap.» (Fra Pave Johannes Paul II, «*Fellesskapet i familien*».)

OPPDRADELSE – SKOLENS BETYDNING

Pave Johannes Paul II har uttalt hvorfor den katolske skolen er viktig i barnas oppdragelse i tillegg til foreldrene og menigheten; nemlig for å hjelpe barna til å integrere den kristne tro med livet i en verden som ikke lenger er så preget av kristne tanker.

«Barna vil først møte Kirken i menighetens fellesskap og foreldre kan der få hjelp til sine barns religiøse oppdragelse. Samfunnets stigende kompleksitet krever imidlertid at flere institusjoner medvirker i barnas oppdragelse. Blant disse har skolen en helt sentral rolle i å formidle kulturell arv og kunnskap. Etter katolsk livsoppfatning er *integrering av tro og kultur*, og tro og liv helt avgjørende. Den katolske Kirke opprettholder derfor skoler over hele verden og ser disse som et vesentlig tilbud til foreldrene i oppdragelsen av barna. Samfunn som i stigende grad kan være dominert av relativisme og eksistensiell tomhet, understreker nødvendigheten av skoler som er basert på evangeliets verdier.» (Fra Pave Johannes Paul II's tale ved Villa Flaminia skole, 23.02.97 *L'Osservatore Romano* 10/97)

FORHOLDET FORELDRE – SKOLE

«Foreldrene har førsteretten til å oppdra sine barn, og denne førsterett kan de ikke tvinges til å overdra til andre; de bør altså ha virkelig frihet i valget av skole. Statsmakten, som skal beskytte og forsvare borgernes frihet, bør respektere den rettfærdige behandling alle har krav på, og fordele offentlige midler på en slik måte at foreldrene i sann frihet og i overensstemmelse med sin samvittighet kan velge skole til sine barn. Det tilkommer dessuten staten å sørge for, at alle borgere på rimelig måte kan ta del i det kulturelle liv og bli passende forberedt til å utøve sine plikter og rettigheter som borgere. Staten må altså sikre barnas rett til en fyldestgjørende skolegang ... »

(Fra Det annet Vatikankonsils erklæring «Den kristne oppdragelse», nr. 6)

«Staten og Kirken har plikt til å gi familiene enhver mulig hjelp til på passende måte å kunne utføre sin oppdrageroppgave.»

(Pave Johannes Paul II, «Felleskapet i familien».)

Samfunnet har plikt til å sikre alle skolegang og overvåke kvaliteten ved alle skoler. Det er særlig et ansvar for staten å sikre rettferdighet og frihet slik at alle, uavhengig av sosiale eller personlige forutsetninger, kan få en undervisning som fremmer deres utvikling på best mulig måte.

DEN KATOLSKE SKOLE

Den katolske Kirke har alltid vært engasjert i spørsmål om oppdragelse, og Kirkens engasjement vises på en særlig karakteristisk måte i den katolske skole.

«For å forstå fullt ut det åndelig oppdrag til den katolske skole, er det viktig å ha i tankene den grunnleggende ide om hva en skole er. Det som ikke har de karakteristiske trekk ved en skole, kan heller ikke være en katolsk skole.

Hvis man går nøye inn på forskjellige definisjoner av hva en skole er, og ser på nye utdannelsestrender på alle nivåer, vil det føre til at man formulerer ideen skole som et sted for helhetlig dannelse ved hjelp av en systematisk og kritisk assimilering av kulturen. En skole er derfor et privilegert sted hvor det skjer en

helhetlig dannelse gjennom et levende møte med den kulturelle arv.

Denne vitale måten å gå fram på, finner sted i skolen gjennom personlige kontakter og et engasjement som tar for seg absolutte verdier i en livssammenheng, og forsøker å bygge dem inn i rammen omkring livet. Faktisk virker kultur bare utdannende når unge mennesker kan se sine studier i forhold til virkelige situasjoner i livet som de kjenner.

Skolen må stimulere elevene til å bruke sin intelligens gjennom forståelsens dynamikk for å oppnå klarhet og oppfinnsomhet. Den må hjelpe eleven til å finne meningen med sine erfaringer og sannheten i dem. Enhver skole som forsømmer denne plikt og som bare tilbyr ferdige konklusjoner, hindrer elevenes personlige utvikling.»

(Kongregasjonen for katolsk utdanning:

«Den katolske skole» 1977, nr. 25, 26, 27, s 7)

Det er igjen viktig å understreke at den katolske skole ser positivt på det menneskelige liv og samfunnets og kulturens utfoldelse, men at det er avgjørende at dette oppleves og tolkes i lys av Guds skapelse og frelsesplan. Skolen skal derfor verdsette all sann viten, og utdanne sine elever på det omhyggeligste og sikre dem såvel verdslig som religiøs viten – som også lar seg attestere gjennom vitnemål.

Det annet Vatikankonsil uttalte seg om dette i erklæringen «Den kristne oppdragelse», nr. 8:

«I samme omfang som andre skoler har katolske skoler en kulturell målsetting og søker å utdanne til humanitet. Men den katolske skoles særmerke er skapelsen av et skolemiljø, som i frihet og nestekjærlighet levendegjøres av evangeliets ånd, så den kan hjelpe de unge til å utfolde sin personlighet, samtidig som de vokser opp som de nyskapte mennesker dåpen har gjort dem til.

Endelig skal den bringe hele den menneskelige kultur i sammenheng med frelsens budskap, for gjennom troen å opplyse de unge under deres gradvise erkjennelse av verden, livet og menneskene. På den måte oppdrar den katolske skole, i det den er passende åpen for tidens fremskritt og vilkår, sine elever til å gjøre en effektiv innsats for det jordiske samfunns vel. Den

forbereder dem samtidig til å tjene Guds rike, for at de ved et eksemplarisk og apostolisk liv kan bli som en frelsens surdeig i det menneskelige fellesskap.»

MÅLET FOR EN KATOLSK SKOLE

En katolsk skole oppfyller ikke sin oppgave om den ikke er en god skole også målt etter de allmenne normer som gjelder i det samfunn hvor den fungerer. Således vil de katolske skolene i Norge strebe etter å oppfylle de krav som stilles gjennom offentlige læreplaner, blant dem Læreplan for grunnskolen (L97). Dette følger også av kirkeloven, «*Codex Iuris Canonici*», Canon 806, § 2:

«Lederne av katolske skoler skal, under tilsyn av den stedlige biskop, sørge for at undervisningen samsvarer med de andre skoler i området og har et høyt faglig nivå.»

Den katolske skole vil altså ikke forsvare at kunnskap og vitenskap settes opp mot kristen tro, men understreker nettopp at disse er forenlige.

«Hvis den katolske skole, som alle andre skoler, har som sitt mål å videreføre menneskelig kultur på en kritisk måte og å forme hele mennesket, så arbeider den for å nå dette målet mens den ledes av den kristne visjon av virkeligheten ... Den katolske skoles oppgave er fundamentalt sett å forme en syntese av kultur og tro, og en syntese av tro og liv.» (Fra «*Den katolske skole*», 1977, nr. 36, 37, s 9)

UNDERVISNINGEN I DEN KATOLSKE SKOLE

Der finnes ingen særegen katolsk pedagogisk metode som forteller på hvilken måte skolen best skal arbeide for å nå de mål som er satt for den katolske skole. Den vil arbeide på grunnlag av de erfaringer, kunnskaper og de ressurser som til enhver tid er tilgjengelige. Lærere ved katolske skoler vil derfor i all hovedsak ha den samme utdanning som sine kolleger i kommunale skoler. Den katolske skole understreker imidlertid betydningen av det som skjer i det personlige møtet mellom elev og lærer.

«Skolen ser på menneskelig kunnskap som en sannhet som skal oppdages. I den grad det undervises i et fag av noen som bevisst og helhjertet søker sannheten, er de kristne. Å oppdage og bli seg bevisst sannhet, leder mennesket til oppdagelsen av Sannheten selv. En lærer som er fylt av kristen visdom, og godt skolert i sine egne fag, gjør mer enn å overføre innholdet i sin undervisning til elevene. Ut over det han sier, så leder han sine elever – ved noe mer enn ordene han bruker – fram til selve hjertet i den totale Sannhet.

Bortsett fra de særlig verdier som sannheten omgis av, inkluderer menneskets kulturelle arv også andre verdier. Når den kristne lærer hjelper en elev med å gripe, verdsette og assimilere disse verdiene, så leder han ham også mot evige realiteter. Denne bevegelsen mot den uskapte kilde for all sannhet, belyser godt hvor viktig undervisning er for at troen skal gro.

For at den katolske skole skal oppnå dette målet, er den ikke så avhengig av fagplaner og metodikk som av menneskene som arbeider der. I den grad det kristne budskap blir overført gjennom utdanning, er det avhengig av lærerne. Skal kultur og tro integreres, skjer det ved at tro og liv integreres gjennom lærerens person. Storheten ved den oppgave som lærere er kalt til, krever at de åpenbarer det kristne budskap ikke bare gjennom ord, men også gjennom sin adferd idet de etterlever Kristus, som er den eneste virkelige Lærer. Det er dette som utgjør forskjellen mellom en skole der utdannelsen er gjennomsyret av kristen ånd, og en skole hvor religion bare betraktes som et akademisk fag likt alle andre.»

(Fra «Den katolske skole», nr. 41, 42, 43, s 10)

KJENNETEGN PÅ DEN KATOLSKE SKOLE

«En katolsk skoles særmerke er dannelsen av et skolemiljø, som i frihet og nestekjærlighet levendegjøres av evangeliets ånd, slik at den kan hjelpe de unge til å utfolde sin personlighet, samtidig som de vokser opp som de nyskapte mennesker dåpen har gjort dem til.» *(Fra 2. Vatikankonsils erklæring «Den kristne oppdragelse», nr. 8)*

Ved sitt vitnesbyrd og ved sin adferd har lærerne en svært viktig rolle når det gjelder å gi katolske skoler sin særegne karakter. Lærerne ved katolske skoler må derfor være seg bevisste at det fremfor alt er avhengig av dem om en katolsk skole skal være i stand til å danne et godt miljø og å kunne nå sine mål og virkeliggjøre sine planer. Samtidig som lærernes rettigheter som arbeidstagere i Norge skal etterleves, og lærerne har krav på oppdragsgivers omsorg, må lærere som har akseptert en stilling ved en katolsk skole være villige til å respektere og gi dens spesielle karakter sin aktive støtte, under veiledning fra dem som har ansvaret for skolen.

Den tone som skal gjelde ved en katolsk skole, er en gjensidig respekt mellom alle i skolemiljøet. Dette må også vise seg i lærernes holdning overfor elevene som i hver elev må gjenkjenne Guds barn og sin egen bror. Læreren er ikke bare en kunnskapsformidler, men en voksen som av foreldrene og Kirken er betrodd en del av oppdragermandatet.

«I et samfunn som er splittet og rystet av spenninger og konflikter mellom forskjellige individualistiske og egoistiske holdninger, bør barna ikke bare tilegne seg en fornemmelse for sann rettferdighet, som alene kan sikre aktelsen for ethvert menneskes verdighet, men også især en sans for virkelig kjærlighet i betydningen av oppriktig omsorg og uselvisk tjeneste overfor de fattigste og mest nødlidende.» (Pave Johannes Paul II, «Felleskapet i familien».)

En katolsk skole skal ha omsorg for dem som mest trenger til det. Dersom den katolske skole fortrinnsvis, eller alene, skulle vende sin oppmerksomhet mot de velstående sosiale klasser eller på andre måter ressurssterke elevgrupper, ville dette være med på å opprettholde deres privilegerte stilling, og dermed ville den også fortsette å støtte opp om et urettferdig samfunn.

Den katolske skole har full visshet om at Ånden arbeider i alle mennesker. Med sine mål og midler har den derfor et tilbud til alle, kristne så vel som ikke-kristne. For den anerkjenner, bevarer og fremmer åndelige og moralske kvaliteter, sosiale og kulturelle verdier som kjennetegner forskjellige sivilisasjoner. Ved de katolske skolene i Norge kommer dette blant annet tydelig til uttrykk ved de mange fremmedspråklige elever som i mer enn hundre år har vært knyttet til våre skoler og blitt en del av vår identitet.

Mennesket må respektere det gode i hver skapning, slik at den ikke blir brukt på en måte som er i strid med skaperordenen, noe som innebærer forakt for Skaperen, og fører til særdeles uheldige konsekvenser for menneskene og miljøet.

Den katolske skole er seg bevisst at skaperverkets goder er bestemt for hele menneskeheten. Det finnes urettferdige ulikheter som millioner av menn og kvinner rammes av. Dette står i åpenbar motsetning til Evangeliet: Alles likeverd krever at man søker å oppnå større likhet og menneskelighet i levekår. For stor økonomisk og sosial ulikhet mellom forskjellige individer eller folkeslag innenfor menneskehetens store familie, er til forargelse, og den står i veien både for sosial likevekt, for rettferdighet, for menneskeverd og for sosial så vel som for internasjonal fred.

Det er del av skolens mål at elevene skal bli talsmenn/kvinner for handlinger som fører til en rettferdig fordeling av ressursene og en hel utvikling av det enkelte menneske. Både den generelle undervisning og religionsundervisningen må bidra til å utrydde alle former for intoleranse og diskriminering rundt om i verden.

UTTRYKK FOR SKOLENS EGENART

Den katolske skoles egenart skal komme til uttrykk i hele skolens hverdag og gjennom alle undervisningsfag. I alle fag skal tro og kultur integreres slik at elevene kan lære sammenhengen mellom menneskelig kultur og evangeliets budskap.

«Det følger av alt dette at katolske skoler må sees på som «møtesteder for dem som ønsker å la kristne verdier komme til uttrykk i utdannelsen.» Den katolske skole må, langt mer enn andre, være et samfunn hvis mål er å overføre verdier for livet. Dens arbeid er å fremme et trosforhold til Kristus, for i ham finner alle verdier sin fullbyrdelse. Men tro assimileres i prinsippet gjennom kontakt med mennesker som i sin hverdag vitner om den. Kristen tro blir født og vokser i et fellesskap. Fellesskapets dimensjon ved den katolske skole er nødvendig på grunn av troens natur, og ikke bare menneskets natur eller de særpreg ved utdannelsesprosessen som alle skoler har felles. Ingen katolsk skole kan av seg selv oppfylle sin rolle innen utdannelsen på en tilfredsstillende måte. Den må kontinuerlig næres og stimuleres av sin kilde til liv: Kristi frelsende Ord som det uttrykkes i Den Hellige Skrift, som det uttrykkes i tradisjonen, særlig gjennom liturgisk og sakramental tradisjon, og som det uttrykkes ved de menneskers liv, før og nå, som bærer vitnesbyrd om Ordet. Den katolske skole mister sin hensikt uten stadig referanse til Evangeliet og hyppige møter med Kristus. Den får all nødvendig

energi til sitt arbeid med utdanning fra Ham, og av den grunn «skaper den en atmosfære fylt av Evangeliets kjærlighet og frihetsånd,» i skolesamfunnet. I en slik ramme erfarer eleven sin verdighet som person før han kjenner dens definisjon. Trofast mot Guds og menneskers krav, gir den katolske skole sitt eget bidrag til denne frigjøring, og gjør mennesket til en som bevisst snakker med Gud, til en som er der på en slik måte at Gud kan elske ham. Med andre ord, skolen gjør mennesket til det som dets bestemmelse innebærer. «Denne enkle, religiøse doktrine er hjørnesteinen i den eksistensielle kristne metafysikk.» Dette er basis for den katolske skoles arbeid innen utdanning. Kunnskap skal ikke betraktes som et middel til rikdom og suksess, men som et kall til å være ansvarlig og tjene andre.» («Den katolske skole», nr. 53, s 13.)

Den katolske skole virker i et fellesskap med menigheten. Dette kommer særlig til uttrykk gjennom liturgien og kirkeårets rytme, som preger skolens arbeid. For de katolske skolene er samlingen i og om liturgien, og særlig eukaristien (nattverden), en uuttømmelig kilde til kraft.

Skolene vil søke å ha samarbeid med menigheten gjennom barne- og ungdomsarbeid, med institusjoner og organisasjoner som knytter skolene til det katolske nasjonale og internasjonale fellesskap.

KIRKERETTEN

En katolsk skole er som institusjon knyttet til den katolske Kirke på den måte som fremgår av Kirkeretten, (Codex Iuris Canonici), særlig canon 803 – 806.

Canon 803

- §.1. Ved katolsk skole forstår man en skole som:
- *blir ledet av vedkommende kirkelige autoritet eller*
 - *en offentlig kirkelig juridisk person eller*
 - *en som skriftlig er blitt anerkjent som sådan av den kirkelige autoritet.*
- §.2. Undervisningen og oppdragelsen ved en katolsk skole må være preget av grunnreglene i den katolske Kirke. Lærerne må utmerke seg ved rettroenhet og rettskaffen livsvandel.
- §.3. Ingen skole, selv om den faktisk er katolsk, kan benytte betegnelsen katolsk skole uten godkjenning fra vedkommende kirkelige autoritet.

Canon 804

- §.1. Religionsundervisningen og den katolske oppdragelsen som blir formidlet i de ulike skoleslag eller gjennom andre sosiale sammenheng, er underlagt den kirkelige autoritet. Det er biskpekonferansens oppgave å fastsette generelle normer for dette arbeidsområde, mens biskopen skal gi nærmere regler og overvåke dette området.
- §.2. Stedets biskop må være opptatt av at religionslærerne i skolene, også ikke-katolske, ved rettroenhet, deres kristne livs karakter og pedagogisk dyktighet er skikket til sine oppgaver.

Canon 805

Stedets biskop har, innen sitt område, rett til å godkjenne og utnevne religionslærere, henholdsvis å frata dem oppgaven, om religiøse eller moralske grunner krever det.

Canon 806

- §.1. Biskopen har oppsyns- og visitasjonsrett over de katolske skoler innen sitt bispedømme, også skoler som er grunnlagt eller ledet av ordenssamfunn.
Han kan også sette opp forskrifter for den allmenne ordning som skal gjelde ved de katolske skoler. Disse forskrifter gjelder også ordenssamfunnenes skoler, uavhengig av deres selvstendighet i det indre liv av skolens ledelse.
- §.2. Lederne av katolske skoler skal, under tilsyn av den stedlige biskop, sørge for at undervisningen samsvarer med andre skoler i området og har et høyt faglig nivå.

DE KATOLSKE SKOLENE I NORGE

Kirkeretten gjelder for alle de katolske skolene i Norge. St. Franciskus skole i Arendal, St. Paul skole i Bergen og St. Sunniva skole i Oslo er underlagt Oslo katolske bispedømme. St. Eystein skole i Bodø er underlagt Tromsø stift.

Følgende formål gjelder for alle katolske skoler i Norge:

- Skolene skal arbeide for å skape et skolemiljø som – i nestekjærlighet levendegjort av evangeliets ånd – hjelper de unge til å utfolde sin personlighet, samtidig som de vokser opp som de nyskapede menneskene dåpen har gjort dem til.

- Skolene skal i samarbeid med hjemmene hjelpe til med å gi elevene en kristen og moralsk oppdragelse, utvikle deres evner, fysisk, intellektuelt, religiøst og sosialt, og gi dem god allmennkunnskap så de kan bli nyttige og selvstendige mennesker i hjem og samfunn.
- Skolene skal oppmuntre til medmenneskelighet og legge vekt på en fullstendig trosoppdragelse.
- Skolene skal fremme åndsfrihet og toleranse, og legge vinn på å skape gode samarbeidsformer mellom ansatte og elever og mellom skole og hjem.
- Skolene er først og fremst for katolske barn i de(n) omliggende menighet(er), dessuten for barn fra andre konfesjoner og religioner i den utstrekning forholdene tillater det.
- Den katolske Kirke understreker som en menneskerett at foreldre har rett å velge skole for sine barn, i dette også retten til å velge en katolsk skole. I sitt arbeid bygger den katolske skole på at foreldrene/elevene har gjort dette valget i forståelse av og respekt for skolens egenart, herunder at alle elever deltar i skolens kristendomsundervisning og liturgiske liv.
- Skolene skal arbeide i pakt med bestemmelsene i Den katolske Kirkes grunnregler og de norske lover skolene er underlagt. Undervisningen i fagene skal i hovedsak være knyttet til de planer som gjelder for kommunale grunnskoler. Undervisningen skal også fange opp i seg den egenart og tradisjon skolene som katolske institusjoner bærer i seg. Undervisningen skal samsvare med norsk grunnskole og ha et høyt faglig nivå
- Lærerne må være seg bevisst at det framfor alt avhenger av dem om den katolske skole kan være i stand til å nå sitt mål og virkeliggjøre sine planer. Enhver tilsatt er forpliktet til å gjøre seg kjent med skolens formål og til lojalt å arbeide på dette grunnlag.
- Skolene skal tilstrebe et nært samarbeid med lokale menigheter og andre katolske institusjoner.

FORHOLD TIL DET OFFENTLIGE SKOLEVERKET

Katolske skoler i Norge aksepterer også norske myndigheters rett og ansvar til å engasjere seg i utdannings- og oppdragelsesspørsmål. De katolske skolene ser verdien i norsk skoletradisjon, og tror at innholdet i norske læreplaner på en god måte kan integreres i et helhetlig, katolsk utdanningsprogram. De katolske skolene ser også verdien av og ønsker å virke i samarbeid med det offentlige skoleverk.

LÆREPLANER

De katolske skolene i Norge benytter de læreplaner som er fastsatt for offentlige skoler i alle andre fag enn i kristendomskunnskap. Disse vil imidlertid bli belyst av den katolske skoles tradisjon og egenart. Slik skal skolens identitet som katolsk skole skinne igjennom hele skolens hverdag.

I forbindelse med enkelte tema eller fag vil også Kirkens syn på f.eks. menneskeverdet eller konkrete moralspørsmål måtte trekkes eksplisitt inn.

I kristendomsfaget er det egen læreplan for katolske skoler som erstatter læreplanen i *Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap* som gjelder i de kommunale skolene.

LÆREPLANEN I KRISTENDOMS BETYDNING FOR HELE SKOLEN

De katolske skolene har utarbeidet en egen læreplan i kristendom. Denne planen er sentral for hele skolen og bør være godt kjent blant alle lærere. Det er også elementer i denne planen som vil kreve tid og ressurser utover kristendomstimene og som også på andre måter vil få betydning for resten av skolen:

- Det som er uttrykt tidligere i denne generelle læreplanen – målet for alt menneskelig liv, målet for en kristen oppdragelse og den katolske skolen – vil ofte gjennomgå mest eksplisitt i kristendomstimene, men skal få gjennomslag i hele skolen.
- Guds åpenbaring – slik vi finner den i Bibelen og i Kirkens lære, uttrykt bl.a. i Katekismen – vil være naturlige referansepunkter på skolen, også langt utenom kristendomstimene.
- Det liturgiske liv i form av messer, gudstjenester, bønner osv., for hele skolen samlet eller for enkelte klasser, vil også ha sitt utgangspunkt i kristendomsfaget, men vil måtte bruke tid og ressurser fra skolen som helhet.
- En del prosjekter som det vil være naturlig for skolen å gjennomføre, f.eks. i samarbeid med Caritas Norge, vil også ha en stor del av sitt utgangspunkt i kristendomsfaget, men vil få betydning for hele skolen.

SKOLEPRESTEN OG LOKALMENIGHETEN

Alle de katolske skolene har en eller flere (skole)-prester knyttet til skolen og dens miljø. Om mulig vil disse være regelmessig (nesten daglig) på skolen og slik være med å sette sitt preg på skolemiljøet. Skolene er nært knyttet til en (eller flere) lokalmenighet(er), en stor prosentdel av barna tilhører lokalmenigheten(e) og forholdet mellom skolen og menigheten(e) er generelt sett mye tettere enn det som er vanlig i Norge. I spørsmål om skolens profil og religiøse innhold vil det være biskopen som har det avgjørende ord.

AVSLUTNING

I offentlige og andre skoler i Norge og verden over gjennomføres det et arbeid som ikke på noen måte må undervurderes. Katolske skoler anerkjenner disse skolers verdifulle bidrag til elevenes og samfunnets utvikling og ønsker å stå i dialog med dem.

Vi peker likevel på at den katolske skole, i den pluralistiske verden vi lever i, er i den enestående stilling at den mer enn noen gang kan tilby en spesielt verdifull og nødvendig tjeneste. Denne skolen har sitt apostolat fra Kirken, og med prinsippene i Evangeliet som et sikkert referansepunkt, ønsker den å samarbeide med dem som bygger en ny verden.

Kirken erkjenner at problemene omkring oppdragelse og undervisning både er følsomme og sammensatte, og derfor henvender den seg til alle mennesker av god vilje. Vi mennesker konfronteres ofte med store problemer og lider under konsekvensene av disse. Når det gjelder kampen mot disse problemene, er vi sikre på at suksess ikke først og fremst kommer av tillit til våre egne løsninger, men av tillit til Jesus Kristus som lot oss kalle ham Lærer. Må Han inspirere, lede og støtte oss. Må Han bringe trygt i mål alle de oppgaver vi har påtatt oss i Hans navn.

BIBLIOGRAFI over viktige dokumenter og kilder:

Dokumenter Fra Det 2. Vatikankonsil (1962–65)

Lumen Gentium, Dogmatisk konstitusjon om KIRKEN.

Dei Verbum, Dogmatisk konstitusjon om DEN GUDDOMMELIGE ÅPENBARING

Gaudium et Spes, Pastoral konstitusjon om KIRKEN I DEN MODERNE VERDEN

Gravissimus Educationis, Erklæringen om DEN KRISTNE OPPDRAGELSE

Apostolicam Actuositatem, Dekret om LEKFOLKETS APOSTOLAT

POSTKONSILIÆRE DOKUMENTER

General Catechetical Directory, 1971

Den katolske skole, 1977, norsk utgave 1994

Familiaris Consortio, apostolisk skrivelse fra pave Johannes Paul II 1981 (Dansk utgave 1983;

Fællesskabet i familien)

Lay Catholics in Schools: Witness to Faith, Rome 1983

Den katolske Kirkes katekisme, 1993, norsk utgave 1994

Educating to Intercultural Dialogue in Catholic Schools

Living in Harmony for a Civilization of Love, Rome 2013

Educating today and tomorrow: A renewing passion, Rome 2014

NORSKE/NORDISKE KIRKELIGE DOKUMENTER

Retningslinjer for katekesen i Norden, 1999.

LÆREPLAN I KRISTENDOMSKUNNSKAP FOR KATOLSKE GRUNNSKOLER I NORGE

INNLEDNING TIL FAGPLANEN

Erstatter den offentlige læreplan i Religion, livssyn og etikk og eventuelle senere revisjoner og ertstaninger av denne.

Godkjent av

Utdanningsdirektoratet, 10. september 2014

Biskop Bernt I. Eidsvig, can.reg. 20. oktober 2014

Planen gjøres gjeldende fra senest 1. august 2015.

INNLEDNING

Læreplanen i kristendomskunnskap bygger på og utfyller den generelle læreplan for katolske skoler i Norge <http://www.katolsk.no/organisasjon/norge/skoler/planer/generelt> .

OVERORDNET MÅLSETTING

«Kristus er selve fundamentet for hele utdanningen i en katolsk skole. Hans åpenbaring gir ny mening til livet, og hjelper mennesket på en slik måte at det kan samstemme sin tanke, sine handlinger og sin vilje med evangeliet, og gjøre velsignelsen som følger med dette til sin norm i livet.» *(Fra Den katolske skole, utgitt av Kongregasjonen for katolsk utdanning i 1977, nr. 34, side 9) <http://www.katolsk.no/organisasjon/norge/skoler/katskole>*

«Den katolske skole mister sin hensikt uten stadig referanse til Evangeliet og hyppige møter med Kristus.» *(Samme kilde, nr. 55, s 13)*

«Den katolske skole har full visshet om at Ånden arbeider i alle mennesker. Med sine særlige mål og midler har den derfor et tilbud til alle, kristne så vel som ikke-kristne.» *(Samme kilde, nr. 85, s 23)*

På bakgrunn av disse utsagnene formuleres den overordnede målsetting for skolen og for kristendomsundervisningen slik:

1. De katolske skolene skal gi elevene et møte med Kristus.
2. De skal gi elevene kunnskap om og opplevelse av kristne verdier, på en slik måte at det hjelper dem når de står overfor viktige valg i sitt eget liv.
3. Undervisningen skal åpne elevenes øyne for at alle mennesker er skapt i Guds bilde, og hjelpe dem til å utvikle solidaritet med dem som lider og omsorg for alle mennesker uansett etnisk og kulturell bakgrunn.
4. Undervisningen reflekterer og forsvarer den katolske kirkes læreembete, men viser full respekt for andre konfesjoner og religioner.

De fire utsagnene reflekterer den ånd undervisningen skal skje i: Sentrum for undervisningen er Kristus. Målet er en katolsk og helhetlig danning av elevens personlighet, til beste for samfunnet og medmenneskene. Undervisningen er knyttet til Kirken, som er skolens oppdragsgiver.

FAGETS Plass I SKOLEN

De nordiske biskoper utga i 1982, og Oslo biskop i 1999, retningslinjer for katekesen i den katolske kirke. Selv om disse retningslinjene handler om menighetskatekese (utenom skoletid) og ikke direkte om menighetsskolene, passer mye av det som står der også i forhold til skolen. Her sies det at undervisningen i vår tid både må gi barna og de unge religiøse opplevelser og erfaringer, samtidig som man ikke kan tillate seg å forsømme den mer fornuftsmessige fremstillingen av troen. Målet er å nå frem «*til menneskets hjerte, å få selve det innerste i tale, slik at mennesket blir i stand til å leve ut fra denne indre kjerne.*» (Retningslinjer for katekesen i Norden, s 2)

«Hele katekesens mål er å bringe oss i kontakt og forene oss med Jesus Kristus, og gjennom ham med hans himmelske Far. Vi skal dra omsorg for at våre barn blir levende i troen på Kristus og følger ham. I katekesen skal barna lære å bekjenne, feire og leve troen og gjøre det i sitt eget miljø. Målet ligger ikke langt unna oss i en fjern fremtid. Allerede det å delta i katekesen, som deltagelse i all kirkelig aktivitet, forener oss nemlig med Kristus.

Kristus er selv mer enn målet: Han er midlet for å nå målet, læreren og veien. Som lærere lærer vi av ham; vi gir våre barn vår kunnskap og erfaringer fra og om ham. Han lærer oss hvordan vi skal undervise. Han var selv lærer, og vi skal bruke hans pedagogikk. Alt dette kan vi gjøre i forvisningen om at han utruker oss med den Hellige Ånd.» (Retningslinjer for katekesen i Oslo katolske bispedømme, s 13–14)

Kristendomsundervisningen ved de katolske skolene skal i forståelse og samarbeid med hjemmet hjelpe til med å gi elevene en kristen og moralsk oppdragelse, utvikle deres åndelige evner, og gi dem en forutsetning for å forstå og tilegne seg kunnskap om troen, Bibelen, den katolske tradisjon og det kristne liv, og på dette grunnlag utvikle sin personlighet. Undervisningen skal sikte mot åndsfrihet og toleranse og bidra til at skolenes kjenne-tegn blir et skolemiljø preget av frihet og nestekjærlighet, levendegjort av evangeliets ånd.

Undervisningen skal hele tiden bygge på den katolske tros lære, kirkelære og morallære. Dette tydeliggjøres ved at skolene står i jevnlig kontakt med kirkens læreautoritet.

Kristendomsundervisningen ved våre skoler skiller seg fra offentlige skolen først og fremst på to måter:

- 1) Det er mye deltakelse i det liturgiske liv og en tydelig forkynnelse av evangeliet i våre skoler, mens de offentlige skoler skal bestrebe seg på å være livssynsnøytrale.
- 2) Våre skoler bygger sin undervisning i kristendoms kunnskap, og sitt liturgiske liv, på den katolske kirkes lære. Omfanget av lærestoff er så vidt omfattende at enkelte emner integreres i andre fag. For eksempel kristne tekster i leseundervisningen, eller sosiallæren i samfunnsfagene.

KORT HISTORIKK

Den katolske Kirke ble tillatt igjen i Norge i 1843. St. Olavs menighet i Oslo ble opprettet samme år og allerede i 1845 ble den første skolen startet for menighetens barn. Da Norge så fikk en ny dissenterlov i 1845, som gjorde katolsk virksomhet lovlig i hele Norge, ble det opprettet menigheter i de største byene, og flere menighetsskoler begynte å dukke opp fra ca. 1860. På det meste var det ca 20 skoler som nesten utelukkende ble drevet av ordenssøstre tilhørende forskjellige kongregasjoner. Det var en sterkt uttrykt målsetting at alle katolske barn skulle gå på en katolsk skole, men skolene har også alltid ønsket velkommen elever som ikke er medlemmer av Den katolske kirke. Siden både de fleste menigheten var små og ressursene meget knappe, representerte arbeidet i skolene en svært imponerende innsats gjennom mange år.

Før privatskoleloven kom i 1970, var ble det ikke gitt noen offentlige tilskudd til våre skoler. I 1970 var det bare tre katolske skoler igjen: St. Sunniva skole i Oslo, St. Paul skole i Bergen og St. Franciskus skole i Arendal – senere er også St. Eystein skole i Bodø blitt startet. Det er et uttrykt ønske å etablere flere katolske skoler, men flere forhold medfører at det ikke kan ventes noen hurtig ekspansjon.

Helt frem til privatskoleloven ble innført var det nesten bare ordenssøstre og noen prester som underviste på de katolske skolene. Nå er dette blitt radikalt forandret, og de aller fleste ansatte – både katolske og ikke-katolske ansatte – er lekfolk; med unntak av skolepresten ved hver skole. Tidligere

bestod skolen også lenge i all hovedsak bare av bare katolske elever, mens det nå er en nokså lik fordeling av katolske og ikke-katolske elever.

Skolene følger i dag i de fleste fag den vanlige læreplanen for grunnskolen i Norge, selv om en noe klarere vektlegging på trosmessige og etiske temaer kan merkes i mange fag. Skolens målsetning preger hele tiden miljøet, oftest mer enn undervisningsinnholdet i de ulike fag.

Når det gjelder kristendomsfaget har dette likevel vært annerledes. Her har både vektleggingen av faget og innholdet i faget skilt seg klart fra offentlige skoler i Norge. Det liturgiske liv, med deltakelse i bønner, gudstjenester og messer, har alltid stått sterkt, og tros læren og trosformidlingen har hele tiden vært klart katolsk.

ARBEIDSMÅTER I FAGET

UNDERVISNINGEN STÅR «MIDT I KIRKEN»

En aktiv og praktisk deltakelse i et liturgisk liv på skolen og i kirken, ved bønner, gudstjenester og messer, etter kirkeårets rytme, vil være bærebjelken både for skolen og for kristendomsfaget. Både selve kirkerommet og skolens og menighetens prester vil stå sentralt i denne undervisningen. Den katolske kirkes tradisjoner vil være kilden til dette liturgiske livet, men det felleskristne innslaget – der tradisjonene er forskjellige fra de katolske – vil også få en viss plass.

DET ESTETISKE

Den estetiske dimensjonen er svært sentral i katolsk tradisjon – både teologisk og liturgisk. Alt som er vakkert ses som Guds gave til mennesket, og vitner om Skaperen. Det estetiske fremheves i undervisningen gjennom vekt på bildende kunst, arkitektur, musikk, drama og litterære tekster. Liturgien i kirkerommet integrerer også alle disse estetiske uttrykksformene. For eksempel står arbeidet med jule- og påskespill i kirken (og tilsvarende fremføringer) sentralt på ulike klassetrinn, med bred vekt på estetisk kreativitet.

UNDRING

Å fremleske og bevare barnets evne til undring – overfor livets mange mysterier – inngår som en vesentlig del av pedagogikken ved katolske skoler. Dette gjøres eksplisitt i kompetansemålene under emnet filosofi nedenfor, men gjelder også for de andre emnene i kristendomsfaget: undringen over troens mysterier. For at undringen skal få rom i skolehverdagen, vil undervisningen legge særlig til rette for stillhet og ettertanke.

FORTELLING OG ARGUMENTASJON

I emnene Bibelen, kristendommens historie, og andre religioner og livssyn, er det lagt stor vekt på presentasjon gjennom bibelfortellinger, historiske helgenfortellinger, legender og andre tekster. Fortellingsstoffet er lagt inn i læreplanen med en progresjon fra «den lille» til «den store» fortellingen. Dette prinsippet er gjennomført både for bibelfortellinger, fortellinger fra kristendommens historie og fortellinger fra andre religioner og livssyn.

På mellom- og ungdomstrinnet blir fortellingsdidaktikken gradvis mer komplementert med en mer argumenterende og kritisk drøftende tilnærming. Likevel er noe av det narrative preget bevart også her – i ungdomsskolen med konsentrasjon om stoff fra vår egen tid.

BIBEL OG KATEKISME

Det er naturlig at man i undervisningen trekker inn de mest sentrale kildene for den kristne tro, særlig Bibelen og den katolske verdenskatekismen.

FILOSOFI OG SAMTALE

Emnet filosofi vektlegger særlig opptrening i filosofisk tenkemåte og filosofisk samtalekunst – begge med vekt på evnen til å stille spørsmål. I likhet med betydningen av undring, inngår disse egenskapene som en vesentlig del av pedagogikken i hele faget.

SANGER OG SALMER

Bruk av salmer og sanger skal følge arbeidet med faget på alle årstrinn.

ARBEIDSMÅTER PÅ DE FORSKJELLIGE TRINN

Elever på *småskoletrinnet* prøver å danne seg et helhetsperspektiv på omgivelsene og fascineres av spennende og dramatiske historier. Elevene skal her bli kjent med fortellinger fra Bibelen og kirkehistorien, og noen fortellinger fra andre religioner.

Elever på *mellomtrinnet* engasjeres også av dramatiske og spennende fortellinger, både fra Bibelen og fra andre religioner. Det er da viktig å skjelle mellom bibelfortellinger, tekster fra andre hellige skrifter og legender. På dette trinnet kan elevene få større utfordringer når det gjelder konsentrasjon og selvstendighet. Hovedvekten er lagt på å presentere religioner og livssyn for seg, men det vil også være naturlig å trekke noen sammenligninger mellom ulike religioner og livssyn.

Elevene på *ungdomstrinnet* er i større grad i stand til å vurdere kritisk både lærestoff og egne og andres standpunkter, og de forstår bruk av metaforer og symboler. Diskusjon, foredrag og ekskursjoner er aktuelle arbeidsmåter.

På dette trinnet legges det opp til i større grad å sammenligne trekk ved religioner og livssyn.

FORHOLDET TIL ANDRE LIVSSYN

Det er viktig for skolen å formidle Den katolske kirkes positive syn på andre religioner, med vekt på religionsfriheten og respekten for dem som tenker annerledes enn oss. Dette gjelder for alle klasstrinn.

Spesielt på ungdomsskolen skal elevene bli utfordret til å se ulike tradisjoner og religioner i forhold til hverandre – hele tiden med utgangspunkt i den kristne tro. For å mestre en slik sammenligning må ferdigheten i saklig fremstilling og praktisk dialog øves opp, noe som blir særlig viktig på ungdomstrinnet. Evnen til å sette seg inn i og presentere andres syn, muntlig fremføring og strukturert samtale skal prege arbeidet med dette stoffet.

VARIASJON ER VIKTIG

På alle trinn skal elevene gjennom varierte arbeidsmåter – som bruk av gjenfortelling, drama, lek, forming, musikk og prosjektarbeid – få kunnskaper og opplevelser i møtet med lærestoffet. Tilknytning til det som skjer i elevenes nærmiljø, ekskursjoner o.l., vil være til hjelp i undervisningen på alle trinn. Dersom elever og foreldre ønsker det, kan elevene – eller foreldrene – bidra i klassen med å orientere om sitt livssyn og sine skikker, ritualer og høytider.

AKTIVITETER

Ulike aktiviteter skal støtte og legge grunnlag for læring og dypere forståelse i faget. Enkelte foreslåtte aktiviteter er beskrevet under kompetansemålene.

SAMARBEID MED ANDRE FAG

Med sin anknytning til det klassiske dannelsesidealet (ikke minst gjennom betoningen av filosofi og kunst), kan kristendomsfaget være en viktig nøkkel til tverrfaglighet i skolens arbeid. Tverrfaglig arbeid vil kunne bidra til variasjon og økt læring blant elevene. Den estetiske dimensjon i faget åpner for samarbeid med praktisk-estetiske fag som kunst og håndverk, musikk og drama. Lærestoffet i kristendomsfag gir også kunnskap om samfunnsforhold og litteratur, noe som gjør samarbeid med samfunnsfag og norsk naturlig. Videre har forholdet til den kristne tro og andre religioner stått sentralt når det gjelder menneskenes syn på naturen og utviklingen av kosmologier, forskning og vitenskap. Det er derfor naturlig med samarbeid også med naturfag og teknologi. Det katolske synet på kroppen, som noe godt og vakkert, gjør det også naturlig å legge til rette for tverrdaglig arbeid i faget kroppsøving på ungdomsskoletrinnet.

FAGETS BETYDNING

For di faget er svært sentralt på våre skoler, fordi vår læreplan delvis følger og delvis avviker noe fra læreplanen i offentlige skoler og fordi vi har mange elever som ikke kommer fra en katolsk bakgrunn, er det avgjørende at foreldre og elever av ulik tilhørighet har god kjennskap til undervisningsopplegg og lærestoff. Det er derfor lagt vekt på å utforme læreplanen – samt de enda mer konkrete undervisningsplaner – slik at foreldrene, elever og lærere lett kan se hva elevene skal møte av læringsstoff på de ulike trinn.

AVGRENSNINGER

FORHOLD TIL SKOLEMILJØET SOM HELHET

Flere sentrale elementer i denne læreplanen er også sentrale for de katolske skolene som helhet, f.eks. det liturgiske livet, understrekningen av hva et kristent menneskesyn betyr i praksis, bevisstgjøringen av verdens fattigdomsproblem og konkrete karitative prosjekter. Her er det viktig at 1) alle skolens ansatte er klar over hva denne planen og skolens generelle læreplan sier om disse elementene, og 2) at det kan være nødvendig og naturlig at andre undervisningstimer og lærere trekkes inn i gjennomføringen av konkrete prosjekter.

FORHOLD TIL MENIGHETENS KATEKESE

Katolske barn som går på en av de katolske skolene, vil lære mye på skolen som de ellers skulle ha lært i menighetskatekesen. Det er derfor nødvendig at man på hvert sted arbeider med forholdet mellom skolen og menighetskatekesen, og finner frem til en best mulig arbeidsfordeling.

LÆREMIDLER

Følgende læremidler brukes på alle klassetrinn:

BIBEL – På de minste klassetrinn kan en passende barnebibel brukes, etter hvert må alle elever ha tilgang til en vanlig Bibel, fortrinnsvis en utgave med de apokryfe skriftene.

KATEKISME – For læreren er Den katolske Kirkes katekisme et selvfølgelig utgangspunkt for undervisningen. For elevene benyttes en katekisme eller et katekismeutdrag som er tilpasset alderstrinnet. Den nye katolske

katekismen for ungdom, *Youcat – Ungdomskatekisme for Den katolske kirke* er et godt alternativ for ungdomsskoletrinnet.

MESSEBOK – Læreren bruker den offisielle messeboken som basis for undervisning og messefeiring. De eldste elevene kan også ha utbytte av denne boken, mens yngre elever kan bruke bøker tilpasset barn.

BØNNEBOK/UNGDOMSBØNNEBOK – Disse bøkene har mange gode bønner til forskjellige anledninger og gir også informasjon om ulike gudstjenesteformer og om alle sakramentene.

SALME-/SANGBOK – Den katolske salmeboken *Lov Herren* er her en god ressurs, sammen med *Adoremus* som er Kirkens barne- og ungdomssangbok.

LÆREBOK – Som hovedlæreverk benyttes materiell som er utarbeidet for de katolske skolene i Norge når dette er tilgjengelig.

NETTBASERT RESSURSBANK

FELLES MÅL FOR FAGET

Opplæringen i faget har som mål:

- å hjelpe foreldrene i trosoppdragelsen av sine barn, å utvikle og nære barnets spirende tro og å integrere dem i det kirkelige fellesskap
- å hjelpe de unge til å utvikle sin personlighet og vokse opp som de nyskapte mennesker dåpen har gjort dem til
- at elevene skal få grundig kjennskap til Bibelen og til kristendommen som kulturarv og levende kilde for tro, moral og livstolkning
- at elevene skal bli fortrolige med de kristne og humanistiske verdier som familien, Kirken, samfunnet og skolen bygger på
- at elevene skal få kjennskap til andre verdensreligioner og anskuelser som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- å fremme forståelse, respekt og evne til dialog mellom mennesker med ulike oppfatninger i tros- og livssynsspørsmål
- å stimulere elevene til å vise nestekjærlighet og solidaritet overfor alle mennesker

FORHOLDET MELLOM DENNE LÆREPLANEN OG OFFENTLIG PLAN

Denne læreplanen i Kristendom erstatter læreplanen i Religion, livssyn og etikk i den offentlige skole. På flere punkt er den offentlige læreplanen brukt som retningsgivende, men det finnes også viktige forskjeller i forhold til denne:

- Vår læreplan er forankret i Kirken.
- Liturgisk opplæring og praksis er kommet som et tillegg på hvert klassetrinn.
- Læringsstoffet om katolsk tro og praksis utvides. Det vil si en tydeligere vektlegging av både bibelstoff, liturgisk opplæring, katolsk etikk, og betoning av helgenene.
- Større vekt på den estetiske dimensjonen innenfor alle disse emnene.
- Utvidet læringsstoff innenfor filosofi. Det vil si at flere klassiske filosofer fremheves, deriblant sentrale katolske tenkere som Augustin og Thomas Aquinas.
- Andre religioner og livssyn presenteres systematisk, både ut fra et innenfra-perspektiv og et utenfra-perspektiv, mens vekten ligger på spørsmålet om religionsdialog og sameksistens i et multireligiøst samfunn.
- Læreplanene ligner hverandre mye når det gjelder etikk og oppøving av moralsk bevissthet, men hos oss er disse temaene knyttet tydelig til Kirkens lære og ikke bare til filosofiske livstolkninger.

HOVEDOMRÅDER I FAGET

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål innenfor. Hovedområdene utfyller hverandre og må sees i sammenheng.

Faget Kristendoms-kunnskap har kompetansemål etter 4., 7. og 10. årstrinn.

Oversikt over hovedområder:

ÅRSTRINN	HOVEDOMRÅDER		
1.–7. klasse	Katolsk tro og etikk, praksis og estetikk	Andre religioner og livssyn Religionsdialog	Filosofi og samtale
8.–10. klasse	Katolsk tro og etikk, praksis og estetikk	Andre religioner og livssyn Religionsdialog	Filosofi og samtale

Katolsk tro, praksis og estetikk

Dette hovedområdet er delt i seks underemner: *Bibel og åpenbaring; Kirken; Liturgisk liv; Livet i Kristus (med vekt på etikk); Filosofi og samtale*. Kunst og estetikk integreres i alle disse underemnene.

Underemnet *Livet i Kristus* tar opp i seg den offentlige planens betoning av etikk og moralsk bevissthet, men sammenholder dette med en personaltisk forståelse av mennesket, med betoning av livet i Kristus som det gode liv.

Andre religioner og livssyn

Dette hovedområdet omfatter jødedom, islam, hinduisme og buddhisme, samt andre livssyn. Disse religioner og utvalgte livssyn studeres i historisk perspektiv, deres skriftradisjoner som kilde til kulturforståelse og tro, og hvordan disse religioner og livssyn blir forstått og praktisert i verden og i Norge i dag. På ungdomstrinnet skal dette hovedområdet også gi innblikk i andre religioner og livssyn som er representert i Norge, og i annet religiøst og livssynsmessig mangfold. På alle klassetrinn vektlegges betydningen av toleranse og religionsdialog.

Filosofi og samtale

Dette hovedområdet omfatter sentrale figuranter i filosofihistorien, med vekt på katolske filosofer helt opp til moderne og postmoderne tid. Følgende tema er grunnleggende på alle klassetrinn: betydningen av barnets undring og filosofiske spørsmål; filosofisk samtalekunst; dydsetikk; menneskesyn og det gode liv som mål for mennesket; fornuftens positive betydning i katolsk tenkning. Dessuten fokuseres den klassiske forbindelsen mellom det gode, det sanne og det skjønne; med vekt på det gode (etikk) i småskolen, det skjønne (estetikk) på mellomtrinnet, og det sanne (logikk) på ungdomstrinnet.

TIMETALL I FAGET

(Timetall à 60 min:)

BARNETRINNET: 1.–7. årstrinn: **467 timer** (off.pl. 427)

(En omtrentlig fordeling i uketimer: 2+2+2+2 +3+2+3 timer/uke)

UNGDOMSTRINNET: 8.–10. årstrinn: **228 timer** (off.pl. 157)

(En omtrentlig fordeling i uketimer: 3+2+3 timer/uke)

Grunnleggende ferdigheter i faget

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I kristendomsfaget forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig i KRD innebærer å bruke talespråket til å kommunisere og forklare religioner og livssyn, etikk og filosofi. Muntlige ferdigheter som samtale, dialog, fortelling og utgreiing er midler til undring, refleksjon og argumentasjon. I faget legges det stor vekt på fortellingen som muntlig uttrykk.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i KRD innebærer å kunne uttrykke kunnskaper om og synspunkter på religion og livssyn, etikk og filosofi. Skrivning klar-gjør tanker, erfaringer og meninger og er en hjelp til å tolke, argumentere og kommunisere. Skrivning i RLE innebærer også å møte ulike estetiske skriftuttrykk og gjøre bruk av dem.

Å kunne lese i KRD innebærer å oppleve og forstå tekster. Lesing brukes for å innhente informasjon, tolke, reflektere over og forholde seg saklig og analytisk til fortellinger og fagstoff i så vel tradisjonell som multimedial formidlingsform.

Å kunne regne i KRD innebærer å kunne anvende ulike tidsregninger og måter å framstille årsrytmen på, finne fram i religiøse skrifter, møte matematiske uttrykk og tallsymbolikk og tolke og bruke statistikk. Å kunne gjenkjenne og bruke geometriske mønstre i estetiske uttrykk og arkitektur forutsetter regneferdigheter.

Å kunne bruke digitale verktøy i KRD er en hjelp til å utforske religioner og livssyn for å finne ulike presentasjoner og perspektiver. En viktig ferdighet er å kunne benytte digitalt tilgjengelig materiale, som bilder, tekster, musikk og film på måter som forener kreativitet med kildekritisk bevissthet. Digitale medier gir nye muligheter for kommunikasjon og dialog om religioner og livssyn. Disse mediene gir også muligheter for bred tilgang til materiale om aktuelle etiske problemstillinger.

Vurdering

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene skal ha én standpunktkarakter.

Eksamen for elever

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene kan trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskriften til opplæringsloven.

Se også kompetansemål etter henholdsvis 4. 7. og 10. årstrinn.

Kompetansemål i Kristendomsfaget

Etter 4. årstrinn

Katolsk tro og etikk, praksis og estetikk

Dette hovedområdet er delt i seks underemner: *Bibel og åpenbaring; Kirken; Liturgisk liv; Livet i Kristus – med vekt på etikk; Filosofi og samtale.* Kunst og estetikk integreres i alle disse underemnene. Området omfatter også holdninger og aktuelle etiske problemstillinger i barns og unges liv, i lokalsamfunnet og i den globale verden. Innenfor hovedområdet behandles sammenhenger mellom etikk, religion og livssyn.

Underemnet *Livet i Kristus* tar opp i seg den offentlige planens betoning av etikk og moralsk bevissthet, men sammenholder dette med en personlig forståelse av mennesket, med betoning av livet i Kristus som det gode liv.

BIBEL OG ÅPENBARING

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- fortelle om innholdet i sentrale tekster fra 1. og 2. Mosebok og Profetene i Det gamle testamente
- fortelle og samtale om innholdet i sentrale tekster fra evangeliene fremstilling av Jesu liv og virke
- fortelle om innholdet i sentrale tekster fra Apostlenes gjerninger
- gjenkjenne motiver fra Bibelen i forskjellige former for billedkunst og presentere arbeider der denne kompetansen er nyttiggjort

KIRKEN

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- fortelle om Kirkens tilblivelse og kjenne til viktige bilder på Kirken i Det gamle og Det nye testamente
- søke informasjon og samtale om Den katolske kirke som verdensvid kirke og om lokalkirken og skolen som en del av denne
- finne spor av kristendommens historie i lokalmiljøet og i distriktet og presentere dette på ulike måter
- samtale om det å tilhøre Kirkens fellesskap, om Åndens frukter og hvordan Åndens gaver kommer til syne i noen helgeners liv
- søke informasjon via Internett og andre kilder om Kirkens oppbygning og om noen ordenssamfunn og presentere dette
- gjenkjenne fremstillinger av Kirken i kunsten og elementer i kirkerommet

LITURGISK LIV

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- kjenne til messens gang, det liturgiske år og fester og delta i skolens regelmessige bønne- og messeliv
- gjøre bruk av tradisjoner og kunstneriske uttrykk knyttet til kirkeåret
- kjenne til dåpens, eukaristiens og botens sakrament og fortelle om viktige sider ved disse
- kjenne til kristen salmetradisjon og et utvalg sanger, også samiske

LIVET I KRISTUS

Dette punktet uttrykker på en særlig måte det som er målet for all katolsk oppdragelse og opplæring: at hele mennesket skal «utvikle seg i retning av det fullkomne mennesket, Jesus Kristus.»

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- kjenne til at mennesket er skapt i Guds bilde og samtale om hvilke konsekvenser det får for vårt forhold til oss selv og til hverandre og for menneskeverdet
- gjengi gjensidighetsregelen (det dobbelte kjærlighetsbudet) og Jesu nye bud og vise evne til å gjøre bruk av disse i praksis
- samtale om bønn og gjøre bruk av ulike bønner og bønneformer
- fortelle om viktige hendelser i Marias liv og samtale om hennes rolle i Kirkens og i vårt liv
- gjøre bruk av rosenkransen
- lytte til fortellinger om noen sentrale helgener og samtale om hvordan disse viser oss ulike sider ved det kristne livet
- gjenkjenne eksempler på Jesus, Maria, helgener og engler i kunst- en og presentere arbeider der denne kompetansen er nyttiggjort

Filosofi og samtale

Dette hovedområdet omfatter sentrale tenkere i filosofihistorien, med vekt på katolske filosofer helt opp til moderne og postmoderne tid. Følgende tema er grunnleggende på alle klassetrinn: betydningen av barnets undring; dydsetikk; menneskesyn og det gode liv som mål for mennesket; fornuftens positive betydning i katolsk tenkning. Dessuten fokuseres den klassiske forbindelsen mellom det gode, det sanne og det skjønne; med vekt på det gode (etikk) i småskolen, det skjønne (estetikk) på mellomtrinnet, og det sanne (logikk) på ungdomstrinnet.

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- samtale om hva filosofi er, betydningen av å stille spørsmål og betydningen av å undre seg

- fortelle om filosofene Sokrates og Augustin og om veien til visdom ifølge disse
- samtale om forbindelsen mellom det gode, det sanne og det skjønne (med vekt på det gode)
- kjenne til hva dyder er og samtale om dydene som veien til det gode liv og dydene som middelvei
- uttrykke tanker om livet, tap og sorg, godt og ondt og gi respons på andres tanker
- samtale om familieskikker i hverdag og høytid på tvers av religioner og livssyn
- føre en enkel dialog om samvittighet, etiske levereregler og verdier
- samtale om respekt og toleranse og motvirke mobbing i praksis
- bruke FNs barnekonvensjon for å forstå barns rettigheter og likeverd og kunne finne eksempler i mediene og ved bruk av Internett

Andre religioner og livssyn

Dette hovedområdet omfatter jødedom, islam, hinduisme og buddhisme, samt andre livssyn. Disse religioner og utvalgte livssyn studeres i historisk perspektiv, deres skrifttradisjoner som kilde til kulturforståelse og tro, og hvordan disse religioner og livssyn blir forstått og praktisert i verden og i Norge i dag. På ungdomstrinnet skal dette hovedområdet også gi innblikk i andre religioner og livssyn som er representert i Norge, og i annet religiøst og livssynsmessig mangfold. På alle klassetrinn vektlegges betydningen av toleranse og religionsdialog.

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- kjenne til Den katolske kirkes syn på andre religioner

Jødedom

- fortelle om liv og virke til Moses, åpenbaringen av Toraen og innholdet i sentrale deler av Toraen
- samtale om jødedom og hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk gjennom levereregler, bønn, Tora-lesing, matregler og høytider
- gjenkjenne kunst og gjøre bruk av estetiske uttrykk knyttet til jødedommen

Islam

- fortelle om profeten Muhammeds liv, åpenbaringen av Koranen og innholdet i sentrale deler av Koranen
- samtale om islam og hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk gjennom levereregler, bønn, Koran-lesing, matregler og høytider
- gjenkjenne kunst og gjøre bruk av estetiske uttrykk knyttet til islam

Hinduisme

- fortelle om en av hinduismens guder og gudinner
- samtale om hinduismen og hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk gjennom levereregler, puja, matregler og høytider
- gjenkjenne kunst og gjøre bruk av estetiske uttrykk knyttet til hinduismen

Buddhisme

- fortelle om Siddhartha Gautamas liv og hans oppvåkning som Buddha
- samtale om buddhismen og hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk gjennom levereregler, bønner, meditasjon og høytider
- gjenkjenne kunst og gjøre bruk av estetiske uttrykk knyttet til buddhismen

Livssyn

- lytte til og samtale om tekster og fortellinger som uttrykker et humanistisk livssyn
- samtale om hvordan livssynshumanisme kommer til uttrykk gjennom levereregler og seremonier
- gjenkjenne kunst og gjøre bruk av estetiske uttrykk knyttet til humanisme

Kompetansemål i Kristendomsfaget

Etter 7. årstrinn

Katolsk tro og etikk, praksis og estetikk

Dette hovedområdet er delt i seks underemner: *Bibel og åpenbaring; Kirken; Liturgisk liv; Livet i Kristus – med vekt på etikk; Filosofi og samtale.* Kunst og estetikk integreres i alle disse underemnene. Området omfatter også holdninger og aktuelle etiske problemstillinger i barns og unges liv, i lokalsamfunnet og i den globale verden. Innenfor hovedområdet behandles sammenhenger mellom etikk, religion og livssyn.

Underemnet *Livet i Kristus* tar opp i seg den offentlige planens betoning av etikk og moralsk bevissthet, men sammenholder dette med en personalistisk forståelse av mennesket, med betoning av livet i Kristus som det gode liv.

BIBEL OG ÅPENBARING

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- forklare Bibelens oppbygning, finne fram i bibelske tekster og reflektere over forholdet mellom Bibelen og språk og kultur
- Gjøre rede for tekster fra Bibelen som forteller om Gud som Fader, Sønn og Den Hellige Ånd, og samtale om hvordan trosbekjennelsen oppsummerer troen på Den treenige Gud
- gjøre rede for sentrale fortellinger fra Det gamle testamente fra fe-drehistorien til profetene
- gjøre rede for sentrale fortellinger fra evangeliene i Det nye testamente og samtale om Jesu liv og frelsesverk
- gjøre rede for sentrale fortellinger fra apostlenes gjerninger i Det nye testamente og fortelle om sentrale hendelser og personer i urmenigheten
- presentere ulike bibelske motiver i kunsten

KIRKEN

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- Gjøre rede for Kirkens oppdrag
- Samtale om Kirken som fellesskap
- Fortelle om sentrale hendelser og personer fra Kirkens historie og presentere skikkelser fra denne historien som har hatt særlig omsorg for de utstøtte
- fortelle om sentrale hendelser og personer i kristendommens historie i Norge fra kristningen til reformasjonen og presentere en norsk helgen fra denne tiden

- beskrive hovedtrekk i samisk førkristen religion og overgangen til kristendom
- gjøre rede for kirkesamfunn som er representert i lokalmiljøet og distriktet
- nytte digitale verktøy til å søke informasjon og lage presentasjoner av fremstillinger av kirken i kunsten

LITURGISK LIV

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- forklare messens innhold og oppbygning og delta i skolens regelmessige bønne- og messeliv
- presentere Kirkens syv sakramenter og gjøre rede for noen sentrale aspekter ved disse
- forklare kristen tidsregning og kirkeårets gang og beskrive kristne høytider og sentrale ritualer, slik de kommer til uttrykk i kirken, familien og klasserommet
- beskrive kirkebygget og andre kristne gudshus og reflektere over deres betydning og bruk, og nytte digitale verktøy til å søke informasjon og lage presentasjoner
- presentere ulike kristne salmer og sanger og samtale om disse

LIVET I KRISTUS

Dette underemnet uttrykker på en særlig måte det som er målet for all katolsk oppdragelse og opplæring: at hele mennesket skal «utvikle seg i retning av det fullkomne mennesket, Jesus Kristus».

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- samtale om Gud som menneskets skaper og dets mål
- samtale om innholdet de ti bud
- samtale om sammenhengen mellom det kristne gudsbildet og kristen livstolkning, etikk og menneskesyn om aktuelle etiske utfordringer og utvalgte kristne tekster knyttet til disse temaene
- samtale om etikk i forbindelse med ulike familieformer, forholdet mellom kjønnene, ulike kjønnsidentitet og forholdet mellom generasjonene og gjøre rede for katolsk tilnærming til dette
- gjøre rede for hva bønn er og samtale om innholdet i Fader vår og andre bønner fra Bibelen og Kirkens tradisjon
- beskrive ulike uttrykk for Maria- og helgenfromhet
- forklare noen typiske trekk ved fremstillinger av Jesus og Maria, helgener og engler i bildekunsten og nytte digitale verktøy til å søke informasjon og lage presentasjoner

Filosofi og samtale

Dette hovedområdet omfatter sentrale tenkere i filosofihistorien, med vekt på katolske filosofer helt opp til moderne og postmoderne tid. Følgende tema er grunnleggende på alle klassetrinn: betydningen av barnets undring; dydsetikk; menneskesyn og det gode liv som mål for mennesket; fornuftens positive betydning i katolsk tenkning. Dessuten fokuseres den klassiske forbindelsen mellom det gode, det sanne og det skjønne; med vekt på det gode (etikk) i småskolen, det skjønne (estetikk) på mellomtrinnet, og det sanne (logikk) på ungdomstrinnet.

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- forklare hva filosofi er, og hva «kjærlighet til visdommen» innebærer
- fortelle om Platon og Aristoteles og diskutere noen av deres ideer
- samtale om forbindelsen mellom det gode, det sanne og det skjønne (med vekt på det skjønne) og om det skjønne hos Platon, Augustin og Thomas Aquinas
- diskutere dydene som veien til det gode liv
- Forklare hva etikk er og samtale om aktuelle filosofiske og etiske spørsmål og diskutere utfordringer knyttet til temaene fattig og rik, krig og fred, natur og miljø, IKT og samfunn
- drøfte noen verdispørsmål som samiske urfolk er opptatt av i vår tid
- samtale om etniske, religiøse og livssynsmessige minoriteter i Norge og reflektere over utfordringer knyttet til det flerkulturelle samfunnet
- samtale om filosofi, religion og livssyn som grunnlag for etisk tenkning og kunne drøfte noen moralske forbilder fra fortid og nåtid
- diskutere rasisme og hvordan antirasistisk arbeid kan forebygge rasisme
- forklare viktige deler av FNs verdenserklæring om menneskerettigheter og samtale om betydningen av dem
- diskutere forholdet mellom skjønnhet og kunst

Andre religioner og livssyn

Dette hovedområdet omfatter jødedom, islam, hinduisme og buddhisme, samt andre livssyn. Disse religioner og utvalgte livssyn studeres i historisk perspektiv, deres skrifttradisjoner som kilde til kulturforståelse og tro, og hvordan disse religioner og livssyn blir forstått og praktisert i verden og i Norge i dag. På ungdomstrinnet skal dette hovedområdet også gi innblikk i andre religioner og livssyn som er representert i Norge, og i annet religiøst og livssynsmessig mangfold. På alle klassetrinn vektlegges betydningen av toleranse og religionsdialog.

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:
samtale om Den katolske kirkes syn på andre religioner

Jødedom

- forklare hva Tanak, Tora og Talmud er og samtale om sentrale jødiske fortellinger
- samtale om jødedom, jødisk livstolkning og etikk med vekt på gudsbilde, menneskesyn, trobekjennelsen, aktuelle etiske utfordringer og utvalgte tekster
- forklare jødisk kalender og tidsregning og beskrive jødiske høytider og sentrale ritualer
- beskrive tempelet og synagogen og reflektere over deres betydning og bruk og nytte digitale verktøy til å søke informasjon og lage presentasjoner
- presentere ulike uttrykk fra kunst og musikk knyttet til jødedommen

Islam

- forklare hva Koranen og hadith er og samtale om sentrale islamske fortellinger
- samtale om islam, islamsk livstolkning og etikk med vekt på gudsbilde, menneskesyn, trosartiklene, de fem søyler, aktuelle etiske utfordringer og utvalgte tekster
- forklare utgangspunktet for islamsk tidsregning og beskrive islamske høytider og sentrale ritualer
- beskrive moskeen og reflektere over dens betydning og bruk og nytte digitale verktøy til å søke informasjon og lage presentasjoner
- presentere ulike uttrykk fra kunst og musikk knyttet til islam

Hinduisme

- samtale om sentrale fortellinger i hinduismen
- samtale om hinduisme, hinduistisk livstolkning og etikk med vekt på noen guder og gudinner, synet på tilværelsen og det guddommelige, menneskesyn, aktuelle etiske utfordringer og utvalgte tekster
- forklare hinduistisk høytidskalender og beskrive hinduistiske høytider og sentrale ritualer
- beskrive tempelet og reflektere over dets betydning og bruk og nytte digitale verktøy til å søke informasjon og lage presentasjoner
- presentere ulike uttrykk fra kunst og musikk knyttet til hinduismen

Buddhisme

- samtale om sentrale buddhistiske fortellinger
- samtale om buddhisme, buddhistisk livstolkning og etikk med vekt på Buddha, synet på tilværelsen, menneskesyn, læren, ordenssamfunnet, aktuelle etiske utfordringer og utvalgte tekster
- forklare en buddhistisk høytidskalender og beskrive buddhistiske høytider og sentrale ritualer
- beskrive tempelet og klosteret og reflektere over deres betydning og bruk og nytte digitale verktøy til å søke informasjon og lage presentasjoner
- presentere ulike uttrykk fra kunst og musikk knyttet til buddhismen

Livssyn

- samtale om hva et livssyn kan innebære og om forskjeller på sekulære og religiøse livssyn
- forklare hva et humanistisk livssyn er og samtale om humanistisk livstolkning og etikk med vekt på virkelighetsforståelse, menneskesyn, aktuelle etiske utfordringer og utvalgte tekster fra humanistisk tradisjon
- presentere ulike kunst- og musikkuttrykk som gjenspeiler humanisme
- samtale om bakgrunn og særpreget for Human-Etisk Forbund i Norge og livssynshumanismen i verden
- beskrive markeringer og sentrale seremonier innenfor livssynshumanismen i Norge

Kompetansemål i Kristendomsfaget

Etter 10. årstrinn

Katolsk tro og etikk, praksis og estetikk

Dette hovedområdet er delt i seks underemner: *Bibel og åpenbaring; Kirken; Liturgisk liv; Livet i Kristus – med vekt på etikk; Filosofi og samtale.* Kunst og estetikk integreres i alle disse underemnene. Området omfatter også holdninger og aktuelle etiske problemstillinger i barns og unges liv, i lokalsamfunnet og i den globale verden. Innenfor hovedområdet behandles sammenhenger mellom etikk, religion og livssyn.

Underemnet *Livet i Kristus* tar opp i seg den offentlige planens betoning av etikk og moralsk bevissthet, men sammenholder dette med en personalistisk forståelse av mennesket, med betoning av livet i Kristus som det gode liv.

BIBEL OG ÅPENBARING

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- finne fram til sentrale skrifter i Bibelen og forklare forholdet mellom Det gamle og Det nye testamente og hvordan Jesus Kristus er oppfyllelsen av Guds løfter
- drøfte utvalgte bibeltekster fra profetene, den poetiske litteraturen og visdomslitteraturen, et evangelium og et Paulus-brev og forklare særpreg og hovedtanker i disse
- drøfte ulike syn på Bibelen og tolkningen av den og forklare hovedtrekk i tradisjonens betydning i katolsk bibelfortolkning
- gjøre rede for hovedtrekkene i og Kirkens tolkning av beretningen om skapelsen, syndefallet og Guds løfte til de første mennesker
- forklare begrepet pakt og presentere eksempler fra Det gamle testamente som viser ulike sider ved Guds paktsforhold til sitt folk
- presentere kunstneriske fremstillinger av frelseshistorien

KIRKEN

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- gjøre rede for Kirkens tilblivelse, den tidlige Kirkens historie, organisering og sentral trekk i dens liv
- gjøre rede for kristendommens utbredelse frem til middelalderen og viktige hendelser i kristendommens historie fra reformasjonen til vår tid
- gjøre rede for kristningen av Norge og viktige hendelser fra reformasjonen til vår tid
- forklare hovedtrekk ved katolsk, ortodoks og protestantisk kristendomstradisjon og gjøre rede for økumenisk virksomhet og Den katolske kirkes forhold til andre kirker og kristne trossamfunn

- gi en presentasjon av Den norske kirke, læstadianisme og samisk kirkeliv
- gi en oversikt over andre kirkesamfunn og kristne bevegelser, herunder pinsebevegelsen
- gjøre rede for Kirkens kall og utfordringer i dag og presentere personer som har levd dette kallet på en radikal måte i vår tid
- utforske kristendommens stilling og særpreg i et land utenfor Europa
- presentere hovedtrekk i Kirkens sosiallære og innhente digital informasjon om Kirkens misjon og humanitære arbeid og drøfte spørsmål knyttet til dette
- gi en presentasjon av kunst i Kirkens første århundrer og fremstillinger av den tidlige Kirken i kunsten

LITURGISK LIV

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- presentere messens oppbygning og reflektere over liturgien som ramme for det kristne livet
- gjøre rede for kirkens syv sakramenter med særlig vekt på eukaristien
- beskrive og reflektere over særtrekk ved kunst, arkitektur knyttet til kirke og kirkerom
- presentere et utvalg kristne salmer og sanger

LIVET I KRISTUS

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- samtale om meningen med livet og betydningen av å søke mening
- reflektere over kunst, fornuft og tro som veier til gudserkjennelse
- reflektere over Guds allmakt og det ondes problem
- gjøre rede for Kirkens lære om døden og livet etter døden
- gjøre rede for Treenighetslæren og drøfte dens implikasjoner for det kristne livet
- samtale om kall og det å bli kalt av Gud og presentere ulike kall i Kirken
- presentere bønne- og fromhetstradisjoner knyttet til Maria
- innhente digital informasjon om og presentere noen helgener og tradisjoner knyttet til disse
- samtale om samvittighetens rolle og gjøre rede for hvordan den kan opplyses

- beskrive Den Hellige Ånds gaver som blir gitt i feringens sakrament og presentere helgener som levde ut disse gavene
- gjøre rede for begrepene etikk og moral og bruke etisk analyse med utgangspunkt i grunnleggende etiske tenkemåter
- føre dialog med andre om sammenhenger mellom etikk, religioner og livssyn
- gjøre rede for naturretten og åpenbaringen som kilder for kristen moral og drøfte hvordan den har formet kultur og samfunnsliv
- forklare særpreget ved kristendom og kristen tro som livstolkning i forhold til andre tradisjoner: likhetstrekk og grunnleggende forskjeller
- drøfte etiske spørsmål knyttet til menneskeverd og menneskerettigheter, likeverd og likestilling, blant annet ved å ta utgangspunkt i kjente forbilder
- drøfte verdivalg og aktuelle temaer i samfunnet lokalt og globalt: sosialt og økologisk ansvar, teknologiske utfordringer, fredsarbeid og demokrati
- innhente digital informasjon om og reflektere over etiske spørsmål knyttet til mellommenneskelige relasjoner og aktuelle problemstillinger: familie og venner, samliv, bioteknologi, abort, eutanasi, heterofili og homofili, ungdomskultur og kroppskultur og gjøre rede for Den katolske kirkes lære om dette

Filosofi og samtale

Dette hovedområdet omfatter sentrale tenkere i filosofihistorien, med vekt på katolske filosofer helt opp til moderne og postmoderne tid. Følgende tema er grunnleggende på alle klassetrinn: betydningen av barnets undring; dydsetikk; menneskesyn og det gode liv som mål for mennesket; fornuftens positive betydning i katolsk tenkning. Dessuten fokuseres den klassiske forbindelsen mellom det gode, det sanne og det skjønne; med vekt på det gode (etikk) i småskolen, det skjønne (estetikk) på mellomtrinnet, og det sanne (logikk) på ungdomstrinnet.

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- gjøre rede for begrepene filosofi og etikk
- presentere hovedtrekk i filosofiens historie, noen betydningsfulle filosofer og diskutere deres ideer
- drøfte begrepet sannhet og samtale om forbindelsen mellom det gode, det sanne og det skjønne
- reflektere over forholdet mellom tro og viten, teologi og filosofi og presentere to katolske filosofers syn på dette
- reflektere over forholdet mellom religion, livssyn og vitenskap

- reflektere over aktuelle filosofiske og etiske spørsmål knyttet til identitet og livstolkning, natur og kultur, liv og død, rett og galt
- gjøre rede for dydene og dydsetikken
- samtale om ansiktets etikk i følge Emmanuel Levinas
- samtale om hvordan bilder og annen kunst formidler mening/sannhet
- vise respekt for menneskers tros- og livssynsoppfatninger, ritualer, hellige gjenstander og steder

Andre religioner og livssyn

Dette hovedområdet omfatter jødedom, islam, hinduisme og buddhisme, samt andre livssyn. Disse religioner og utvalgte livssyn studeres i historisk perspektiv, deres skriftradisjoner som kilde til kulturforståelse og tro, og hvordan disse religioner og livssyn blir forstått og praktisert i verden og i Norge i dag. På ungdomstrinnet skal dette hovedområdet også gi innblikk i andre religioner og livssyn som er representert i Norge, og i annet religiøst og livssynsmessig mangfold. På alle klassetrinn vektlegges betydningen av toleranse og religionsdialog.

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- gjøre rede for Den katolske kirkes tilnærming til andre religioner
- presentere Den katolske kirkes syn på religionsfrihet

Jødedom

- forklare særpreget ved jødedom og jødisk tro som livstolkning i forhold til kristendom og andre tradisjoner: likhetstrekk og grunnleggende forskjeller
- drøfte utvalgte tekster fra jødisk skriftradisjon
- innhente digital informasjon om og presentere aktuelle spørsmål som opptar mange jøder
- gi en oversikt over mangfoldet i jødedommen, viktige historiske hendelser og jødedommens stilling i Norge og verden i dag
- beskrive og reflektere over særtrekk ved kunst, arkitektur og musikk knyttet til jødedommen

Islam

- forklare særpreget ved islam og islamsk tro som livstolkning i forhold til andre tradisjoner: likhetstrekk og grunnleggende forskjeller
- drøfte utvalgte tekster fra islamsk skriftradisjon
- innhente digital informasjon om og presentere aktuelle spørsmål som opptar mange muslimer

- gi en oversikt over mangfoldet i islam, viktige historiske hendelser og islams stilling i Norge og verden i dag
- beskrive og reflektere over særtrekk ved kunst, arkitektur og musikk knyttet til islam
- redegjøre for forholdet mellom islam og kristendommen

Hinduisme

- forklare særpreget ved hinduisme og hinduistisk tro som livstolkning i forhold til andre tradisjoner; likhetstrekk og grunnleggende forskjeller
- drøfte utvalgte tekster fra hinduistisk skriftradisjon
- innhente digital informasjon om og presentere aktuelle spørsmål som opptar mange hinduer
- gi en oversikt over mangfoldet i hinduismen, viktige historiske hendelser og hinduismens stilling i Norge og verden i dag
- beskrive og reflektere over særtrekk ved kunst, arkitektur og musikk knyttet til hinduismen

Buddhisme

- forklare særpreget ved buddhisme og buddhistisk tro som livstolkning i forhold til andre tradisjoner: likhetstrekk og grunnleggende forskjeller
- drøfte utvalgte tekster fra buddhistisk skriftradisjon
- innhente digital informasjon om og presentere aktuelle spørsmål som opptar mange buddhister
- gi en oversikt over mangfoldet i buddhismen, viktige historiske hendelser og buddhismens stilling i Norge og verden i dag
- beskrive og reflektere over særtrekk ved kunst, arkitektur og musikk knyttet til buddhismen

Det multireligiøse samfunn

- samtale om og forklare hva religion er, og vise hvordan religion kommer til uttrykk på ulike måter
- vise evne til dialog om religions- og livssynsspørsmål og vise respekt for ulike religioner og livssyn
- diskutere aktuelle spørsmål som oppstår i møte mellom religion, kultur og samfunn
- innhente informasjon om og finne særtrekk ved noen religions- og trossamfunn lokalt og nasjonalt, herunder sikhisme, Bahá'í-religionen, Jehovas vitner og Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige

- gjøre rede for nye religiøse bevegelser og samtale om ulike former for nyreligiøs og naturreligiøs praksis, herunder urfolks naturreligion
- utforske religioners stilling og særpreg i et land utenfor Europa med og uten digitale verktøy

Livssyn

- forklare hva livssyn er, og beskrive hovedtrekk ved et livssyn utenom livssynshumanismen
- forklare hva humanisme er, og gjøre rede for særpreg og forskjeller mellom sekulær og religiøs humanisme
- presentere den kristne humanismens betydning for utformingen av Menneskerettighetserklæringen av 1948
- drøfte ulike tekster som presenterer livssynshumanisme, og diskutere aktuelle spørsmål som opptar livssynshumanister
- gi en oversikt over mangfoldet i humanistisk livssynstradisjon, viktige historiske hendelser og livssynshumanismens stilling i Norge og verden i dag
- gjenkjenne og beskrive humanistiske ideer og verdier i kunst, arkitektur og musikk
- forklare særpreg ved livssynshumanisme i forhold til religioner og andre livssynstradisjoner: likhetstrekk og grunnleggende forskjeller
- presentere eksempler på religionskritikk fra ulike livssynstradisjoner

LÆREPLAN

I KRISTENDOMSKUNNSKAP(VG1 OG VG2)
VED KATOLSKE VIDEREGÅENDE SKOLER
I NORGE

FELLESFAG I
STUDIEFORBEREDENDE UTDANNINGSPROGRAM

GJELDENDE FRA AUGUST 2017

Formål med faget

«Kristus er selve fundamentet for hele utdanningen i en katolsk skole. Hans åpenbaring gir ny mening til livet, og hjelper mennesket på en slik måte at det kan samstemme sin tanke, sine handlinger og sin vilje med evangeliet, og gjøre velsignelsen som følger med dette til sin norm i livet.» (Fra Den katolske skole, utgitt av Kongregasjonen for katolsk utdanning i 1977, nr. 34, side 9)

«Den katolske skole mister sin hensikt uten stadig referanse til Evangeliet og hyppige møter med Kristus.» (Samme kilde, nr. 55, s 13)

«Den katolske skole har full visshet om at Ånden arbeider i alle mennesker. Med sine særlige mål og midler har den derfor et tilbud til alle, kristne så vel som ikke-kristne.» (Samme kilde, nr. 85, s 23)

På bakgrunn av disse utsagnene formuleres den overordnede målsetting for skolen og for kristendomsundervisningen slik:

1. De katolske skolene skal gi elevene et møte med Kristus.
2. De skal gi elevene kunnskap om og opplevelse av kristne verdier, på en slik måte at det hjelper dem når de står overfor viktige valg i sitt eget liv.
3. Undervisningen skal åpne elevenes øyne for at alle mennesker er skapt i Guds bilde, og hjelpe dem til å utvikle solidaritet med dem som lider og omsorg for alle mennesker uansett etnisk og kulturell bakgrunn.
4. Undervisningen reflekterer og forsvarer den katolske kirkes læreembete, men viser full respekt for andre konfesjoner og religioner.

Denne overordnede målsettingen er formulert i fire utsagn som reflekterer den ånd undervisningen skal skje i. Det første utsagnet er det viktigste og inneholder i alle fall det helt sentrale for undervisningen; 1) Kristus. Det andre og tredje utsagnet sier noe om målet for undervisningen for 2) Individet og for 3) Samfunnet og helheten. Det fjerde og siste utsagnet knytter undervisningen til 4) Kirken, som er skolens oppdragsgiver.

Kristendomsundervisningen ved de katolske skolene skal i forståelse og samarbeid med hjemmet hjelpe til med å gi elevene en kristen og moralsk oppdragelse, utvikle deres åndelige evner, og gi dem en forutsetning for å forstå og tilegne seg kunnskap om troen, Bibelen, den katolske tradisjon og det kristne liv, og på dette grunnlag utvikle sin personlighet. Undervisningen

skal sikte mot åndsfrihet og toleranse og bidra til at skolenes kjennetegn blir et skolemiljø preget av frihet og nestekjærlighet, levendegjort av evangeliets ånd.

Undervisningen skal skje i overensstemmelse med Kirkens lære og kristen moral.

Hovedområder i faget

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål innenfor.

Hovedområdene utfyller hverandre og må sees i sammenheng.

Kristendoms kunnskap har kompetansemål etter Vg1 og Vg2 i studieforberedende utdanningsprogram.

Oversikt over hovedområder:

Hovedområder i faget					
etter Vg2	Katolsk tros lære	Filosofi	Menneskesyn	Feiring av troen	Praktisk arbeid
	Bibelen og tradisjonen	Kirkehistorie	Kristent liv i praksis	Kirken og det moderne samfunnet	

Hovedområdet katolsk tros lære skal gi innføring i sentrale deler av den romersk- katolske kirkes tro og lære, inkl. trosbekjennelse og synet på Kirken.

Hovedområdet filosofi dreier seg om forholdet mellom filosofi og teologi fra ulike epoker. Filosofi skal hjelpe elevene til å forstå deres egen tro bedre og hjelpe dem utvikle grunnlaget for egne meninger og valg. I dette hovedområdet skal elevene også kunne drøfte forholdet mellom vitenskap og tro.

I **Hovedområde Menneskesyn** skulle elevene gjøre rede for det katolske menneskesyn og sammenligne dette med andre menneskesyn. Her vil man bygge videre på og sammenfatte stoffet fra hovedområdet filosofi.

Gjennom **Hovedområdet Feiring av troen** skal elevene få en inngående kjennskap til den katolske kirkes liturgi, sakramenter og bønn. Eleven skal kunne reflektere rundt kirkeåret og de viktigste helgenfestene. Området innebærer også en praktisk del inkl. musikk, kunst og deltagelse i kirkens liturgi. Elevene skal kunne se sammenhengen mellom liturgi, sakramenter og bønn og kunne gjøre rede for hvordan disse kommer til uttrykk gjennom ulike kirkelige handlinger. Elevene bør kunne fordype seg og vise frem sin kunnskap og ferdigheter innen et praktisk valgt emne.

Hovedområdet praktisk arbeid vil gi tid og anledning til individuelt og fellesskapsbasert arbeid med tema fra og i tilknytning til de andre hovedområdene. Arbeidet skal munne ut i en presentasjon hvor det gis stor frihet til å velge uttrykksform. Eksempler kan være:

- Kor/musikkgrupper, drama, film, internettsider, eller lignende
- Lederarbeid i kristen eller annen ideell virksomhet eller samfunnstjeneste på eller utenfor skolen
- Fordypningsarbeid med utgangspunkt i ett eller flere tema
- Aktiv tjeneste i en organisasjon
- Ekskursjon

I denne delen av faget vil selve arbeidet være viktig. I tillegg vil en her ha refleksjon over og bearbeiding av denne erfaringen.

Hovedområdet Bibelen og Tradisjonen skal gi innføring i hvordan Bibelen har blitt til og har fått den sentrale rolle den har i vestlig kultur og kristen tro. Her vil også komme inn på hvordan ulike bibelsyn og tolkningsprinsipper, særlig katolske, påvirker arbeid med og bruk av Bibelen.

Det blir lagt særlig vekt på katolsk bibelforståelse og forholdet mellom Bibel og tradisjon, herunder også apostolisk suksesjon, læreembete, katekisme og pavens særstilling.

Det skal arbeides med flere bibelske tekster. En vil se på hvordan tekstene har blitt til dvs. spørsmål knyttet til menneskelig og guddommelig forfatterskap, tidsfesting, geografisk plassering og historisk sammenheng. Videre vil denne delen av faget arbeide med oppbygging av og de viktigste hendelsene og problemstillingene i skriftet, budskap og relevans for os i dag. Elevene skal kunne vurdere ulike måter som tradisjon kommer til uttrykk på.

Hovedområdet Kirkehistorie vil gi et generelt overblikk over kristendommens historie og vekst fra urkirken og fram til moderne tid. En vil særlig se på konsilene, den katolske kirkes historie i Norge, reformasjon og motreformasjon, katolske kirkes utbredelse og fremveksten av ulike kirkesamfunn.

Hovedområdet Kristent liv i praksis omhandler den katolske kirkens morallære og sosiallære. Her vil man bruke Bibelen og kirkens morallære som basis for presentasjon og drøfting av aktuelle moralske og etiske problemstillinger.

I hovedområdet Kirken og det moderne samfunnet skal elevene kunne gjøre rede for hva det betyr å ha en katolsk identitet, det katolske kirkes økumeniske ståsted og arbeid, og forholdet til andre religioner og livssyn. Elevene skal kunne også se på hvilke utfordringer den katolske kirken og det moderne samfunnet står ovenfor.

Timetall i faget

Timetallet er oppgitt i 60-minutters enheter

STUDIEFORBEREDENDE UTDANNINGSPROGRAM

Vg1: 84 årstimer (snitt ca. 3 undervisningstimer/uke)

Vg2: 56 årstimer (snitt ca. 2 undervisningstimer/uke)

Grunnleggende ferdigheter i faget

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I kristendom og etikk forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig betyr at eleven skal øve seg i å presentere faglig stoff, både i mer uformelle sammenhenger som daglige klassesamtaler og gjennom presentasjoner av forberedte emner. Det betyr også at eleven i møtet med stoffet, lærer og medelever får trening i å oppdage og uttrykke egne synspunkt og verdier. En forutsetning for å uttrykke seg muntlig vil være aktiv lytting for å utvide sitt perspektiv og sette seg inn i andres ståsted.

Å kunne uttrykke seg skriftlig betyr at eleven stadig arbeider med å formulere kunnskaper i skriftlig form. Det vil være naturlig i dette faget at mye av refleksjonen rundt ulike temaområde blir gjort skriftlig. Her vil eleven og arbeide mot å presentere kunnskap og analyse av stoff i skriftlig form.

Å kunne lese betyr at eleven særlig øver på å forstå sentrale tekster innen faget. Å sette seg inn i og analysere slike tekster legger grunnlaget for videre arbeid med faget. De mest sentrale tekstene vil være fra Det gamle og Det nye testamentet i Bibelen, men også stoff fra andre kilder vil det være aktuelt å arbeide med.

Å kunne regne betyr at eleven vil arbeide med å forstå tabeller, statistikker og annet tallmateriale.

Å kunne bruke digitale redskaper betyr at eleven arbeider med disse for å hente inn informasjon og kunnskap, å kommunisere med andre elektronisk, å bearbeide ulikt stoff med tanke på presentasjon ved hjelp av slike redskaper.

Kompetansemål i faget

Kompetansemål etter Vg2 i studieforberevende utdanningsprogram

Katolsk troselære

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- Gjøre rede for kristendommens og katolisismens fire pilarer: trosbe-kjennelse, sakramenter, troslivet og bønn.
- Forklare kristendommen som åpenbaringsreligion samt betydning- en av tradisjon i den katolske troselære.
- Presentere Den katolske kirkens syn på Kirken.
- Bruke som redskap Den Katolske Kirkes katekisme.

Filosofi

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- Gjøre rede for hovedtrekk i katolsk filosofi og teologi.
- Presentere forholdet mellom filosofi og teologi.
- Diskutere forholdet mellom tro og vitenskap.
- Presentere en katolsk tenker eller en filosofisk skole.
- Presentere forskjellige filosofiske bevis for Guds eksistens.
- Beskrive og gjøre rede for spørsmål rundt Teodicéen.

Menneskesyn

Mål for opplæringen er at elevene skal kunne:

- gjøre rede for det katolske menneskesyn og sammenligne med an- dre menneskesyn
- drøfte konsekvenser av det katolske menneskesyn for katolsk sosi- allære og for forståelse av menneskerettigheter

Feiringen av troen

Mål for opplæringen er at elevene skal kunne:

- Presentere og drøfte Kirkens symbolikk og sakramentale liv, med spesiell understrekning av Eukaristien.
- Presentere forskjellige former for bønn.
- Beskrive og reflektere over kirkeåret og viktige helgenfester.
- Presentere bruk av kunst og musikk i liturgi og kirke og gjøre rede for de viktigste musikktradisjonene og kunstepokene.
- Reflektere over liturgien ved praktisk deltagelse.
- Presentere og gjøre rede for ulike former for liturgi, sakramenter og bønn.
- Presentere et individuelt og/eller felleskapsbasert arbeid innen et praktisk valgt liturgisk emne, for eksempel planlegging av en litur-

gisk feiring hvor også musikalske og kunstneriske evner, og eventuelt dramatisering, kan brukes.

- Beskrive og drøfte i dybde et emne innen liturgi, religiøs kunst, kirkemusikk, bønn eller kirkens sakramentale liv.

Praktisk arbeid

Mål for opplæringen er at elevene skal kunne:

- Velge et forpliktende engasjement over en viss tidsperiode eller et konkret prosjekt.
- Bearbeide og aktualisere det teoretiske stoffet i faget gjennom en selvvalgt uttrykksform.
- Presentere et individuelt og/eller fellesskapsbasert arbeid.
- Reflektere over egen praksis og presentere denne refleksjonen.

Bibelen og tradisjonen

Mål for opplæringen er at elevene skal kunne:

- Gjøre rede for de store trekk i Bibelens historie og samlingen av de kanoniske skrifter.
- Drøfte Bibelens virkningshistorie i vestlig kultur og kristen tro.
- Presentere den kristne tradisjons utvikling fra den tidlige Kirken til i dag.
- Å drøfte forholdet mellom Bibel og Tradisjon.
- Presentere ulike måter Tradisjonen kommer til uttrykk på.
- Gi en oversikt over de viktigste frelseshistoriske begivenhetene.
- Drøfte Kirkens syn på Bibelen ved hjelp av Katekismen og andre relevante kirkelige dokumenter.
- Gjøre rede for ulike bibelsyn og tolkningsprinsipper.
- Sammenligne katolsk og protestantisk bibelforståelse og tolkningsmetoder.
- Å drøfte forholdet mellom Bibelens menneskelige og guddommelige forfatterskap.
- Gjøre rede for den historiske bakgrunnen for en bibelsk tekst, for eksempel spørsmål om forfatter, tid og sted for tilblivelsen.
- Analysere bibelske tekster og finne de viktigste delene i teksten.
- Bruke teksten for å kaste lys over aktuelle problemer i dag.

Kirkehistorie

Målet for opplæringen er at eleven skal kunne

- Gi en oversikt over kirkehistorien.
- Presentere i dybde en av de viktige periodene i kirkehistorien.
- Redegjøre for fremveksten av Den katolske kirken fra urkirken til i dag.

- Drøfte konsekvenser av reformasjonen for kristendommens historie.
- Gjøre rede for Den katolske kirkes historie i Norge.

Kristent liv i praksis

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- Gjøre rede for hovedtrekk i katolsk sosiallære.
- Presentere og drøfte kirkens syn på moral og etikk.
- Diskutere aktuelle etiske og moralske spørsmål.
- Vise kjennskap til den katolske kirkes karitative virksomhet, herunder organisasjonen Caritas.

Kirken og det moderne samfunnet

Mål for opplæringen er at elevene skal kunne:

- Gjøre rede for og forklare katolsk identitet.
- Gi en oversikt over økumenisk samarbeid i nyere tid.
- Presentere Den katolske kirkes forhold til andre religioner og livssyn.
- Drøfte utfordringer Kirken står over for i møtet med den sekulariserte verden.

Vurdering i Kristendomskunnskap/RE

Vurdering

Årstrinn	Ordning
Vg2 Studieforbereende utdanningsprogram	Elevene skal ha en standpunkt karakter.

Der faget går over flere år, skal det bare gis standpunkt vurdering på det øverste nivået som eleven har i faget.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskriften til opplæringsloven.

Eksamen for elever

Årstrinn	Ordning
Vg2 studieforbereende utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til en muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Eksamen omfatter hele faget.

STILLINGSBESKRIVELSE
FOR SKOLEPRESTER VED
KATOLSKE SKOLER I NORGE

Stillingsbeskrivelse for skoleprester ved katolske skoler i Norge.

Innledning:

Presten har en avgjørende funksjon gjennom hele Kirkens tradisjon. Hans rolle er sammensatt og spenner fra det gamle testamentets «kongerike og et hellig folk» (2 Mos 19,6) til «En prest blir alltid valgt ut blant mennesker og innsatt for å gjøre tjeneste for Gud på vegne av mennesker» (Hebr 5,1). I Lukasevangeliet 22.26) kommer Kirkens mykere tilnærming til uttrykk: «Den største av dere skal være som den yngste, og lederen skal være som en tjener.»

Prestens rolle i å forkynne det glade budskap kommer særlig til uttrykk gjennom messefeiringen hvor presten gjentar Kristi ord, som da han viste seg for Emmaus-vandrerne: «Og mens han satt til bords med dem, tok han brødet, ba takkebønnen, brøt det og ga dem. Da ble øynene deres åpnet, så de kjente ham igjen.» (Luk 24,30)

Liturgisk liv er en del av identiteten ved enhver katolsk skole, (kfr. Læreplan for katolske skoler, Generell del, avsnitt: Uttrykk for skolens egenart.) Som sakraments-forvalter og ansvarlig for liturgien, har skolepresten en avgjørende rolle i skolen. Skolepresten har en særlig plass i forhold til innholdet i faget kristendoms-kunnskap og er viktig for samarbeidet mellom skolen og menigheten og ofte i forhold til familiene. Skolepresten bør være sentral i skolens sosiale miljø, gi bidrag til skolens atmosfære og være en støtte-spiller i mellommenneskelige forhold. Gjennom dette er skolepresten en del av skolens ledelse som setter preg både på dens daglige liv og når strategier og skolens utvikling planlegges. Presten må være delaktig i prosesser og avgjørelser som er preger skolens identitet og i de valg som er viktige for i hvilken retning skolen skal utvikle seg.

I kraft av sin ordinasjon, er det på noen områder en vesensforskjell mellom prestens og legfolkets identitet i Kirken og da også i en katolsk skole. (kfr. Lumen Gentium 10). Skolens praktiske lederoppgaver må derfor fordeles på en slik måte at presten, f.eks. i forbindelse med administrativ personbehandling, ikke kommer i en vanskelig situasjon mellom å være sjelesørger og administrator.

Skolepresten utnevnes av biskopen etter samråd med skolens styre, kfr. kirkeloven kanon 564 – 567.

Skoleprestens mulighet til å oppfylle sin funksjon er avhengig av hans poststørrelse og skolebakgrunn, hvilket ofte vil ha en sammenheng. Det er en fordel om skolepresten har undervisningskompetanse som kan gi grunnlag for en større stilling ved skolen.

Skoleprestens forhold vil variere mellom skolene og over tid. For å finne praktisk og heldig form ut fra denne målsetting, må derfor hans oppgaver og situasjon drøftes ved den enkelte skole når forhold endrer seg eller ved behov for øvrig.

Stikkordsmessig stillingsbeskrivelse:

- **Skolepresten skal være en del av skolens ledelse og en tydelig identitetsbærer i skolen.** Han deltar i ledelsesmøter og er sentral ved å legge til rette for katolsk skole-ring, skolesamlinger, markeringer osv.
- **Skolepresten har hovedansvar for skolens liturgiske liv:** skolemesser og -guds-tjenester i skoleåret, jule- og påskegudstjenester, samt andre religiøse markeringer.
- **Skolepresten er skolens sjalesørger:** skriftemål, samtaler ol. Dette innebærer blant annet at han kan få informasjon og tas med på råd i saker som angår enkeltelever. Han skal ha et samarbeid med helse- og omsorgsteamet på skolen, og elevene skal få tilbud også om å få samtale med presten. Ved ønske kan også elevens familier og andre knyttet til skolen få tilbud om samtale med presten.
- **Skolepresten skal være proaktiv i skolens sosiale miljø;** deltar på sosiale arrange-menter og aktiviteter som bygger skolens fellesskap, både blant lærere og elever. Det er viktig at skolepresten er til stede i skoleanlegget, oppsøkende og synlig. Skolepres-ten skal bidra til godt mellommenneskelig samvær og en positiv atmosfære i skolen
- **Skolepresten er brobygger til menigheten:** informerer menigheten om skolens ar-rangementer (og vice versa), oppmuntrer katolske familier til å søke.
- **Skolepresten bør delta i skolens undervisning som lærer.** Skolen skal legge til rette for at skolepresten får delta i undervisningen.
- **Samarbeid mellom skoleprestene, med biskopen, skoleråden, rektorene**
 - Skoleprestene ved skolene i OKB arrangerer felles møter minst tre ganger i året for å diskutere aktuelle saker, samt for å planlegge katolsk skolering for nye lærere ved skolene i samarbeid med skoleråden.
 - Det er ønskelig at skoleprestene får møte biskopen en gang i året for å referere fra sitt arbeid og snakke om skolens situasjon.
 - Det er ønskelig at skoleprestene med jevne mellomrom deltar på rektormøter for skolene i OKB.
 - Skolepresten deltar i møtene i skolestyret (kfr. skolens statutter).

Bekreftet 20. januar 2017 av
Biskop Bernt Eidsvig, Can.Reg.
Oslo katolske bispedømme

Gjermund Høgh
Skoleråd i OKB

— SKOLER DU KAN TRO PÅ —

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME – SKOLEKONTORET

2017